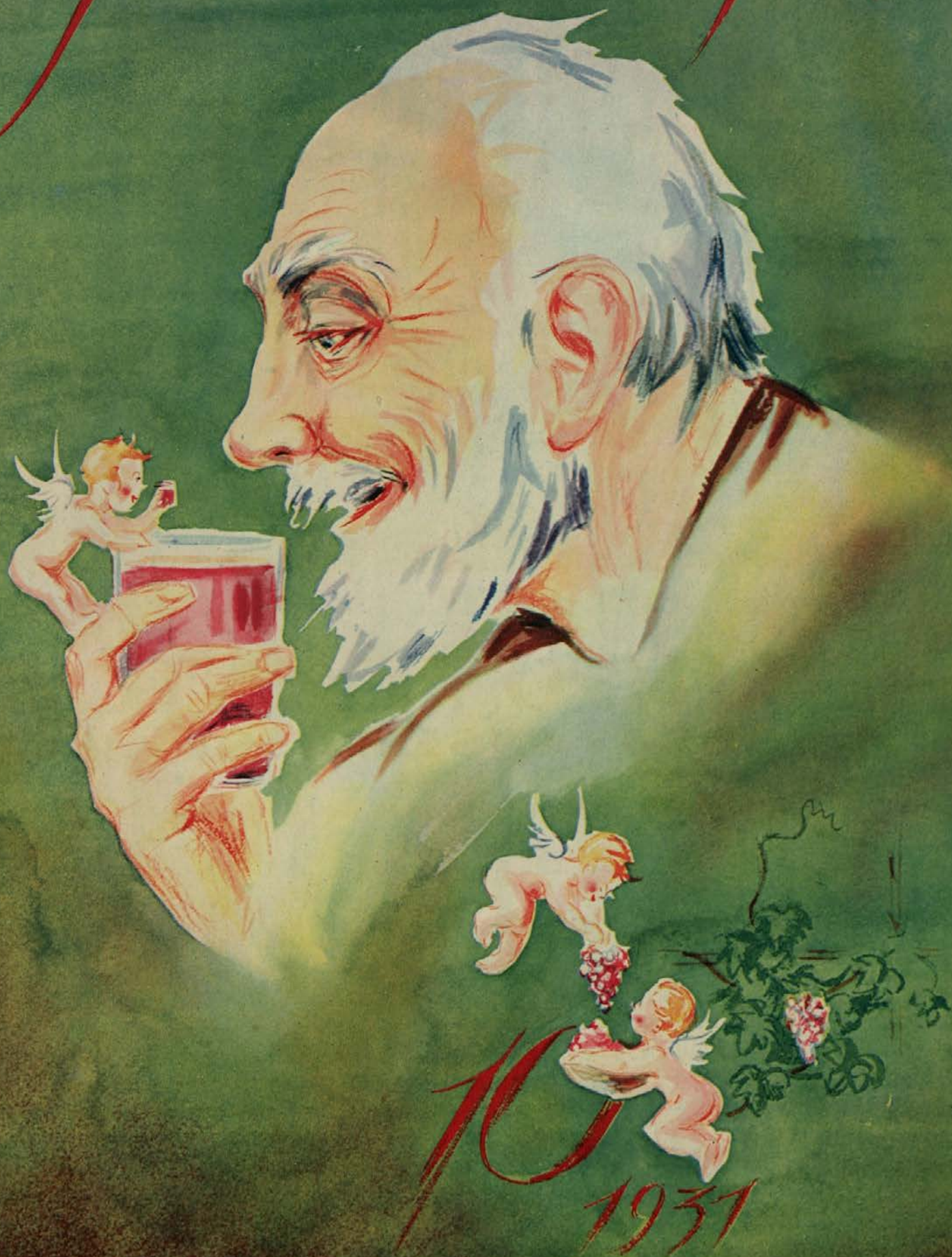

Poslunina placana v gotovini.

Glustracija

KNJIGOVEZNICA JUGOSLOVANSKE TISKARNE

R. Z. Z O. Z.

V LJUBLJANI, KOPITARJEVA ULICA 6/II.

se je od malega začetka ob njeni ustanovitvi, ko je leta 1890 K. T. D. isto kupilo, razvila do danes v dobro opremljen industrijski obrat. Sedaj ima ca. 30 raznih modernih strojev na elektr. pogon. Zaposluje povprečno 65 oseb. Zaradi dobre opremljenosti zamore izdelati tudi velike naklade v najkrajšem času. Ima lastno črtnico za rastriranje trgovskih knjig bodisi po predloženih vzorcih (sorfiment) ali za lastno zalogo kakor tudi za črtanje vseh vrst šolskih zvezkov. Izvršuje vsa v knjigoveško stroko spadajoča dela.

**Iz lastne zaloge pa
nudi**

vsakovrstne posloVne knjige, pisalne
podkladke, črtan,nEčrtan, kariran ali
risalni papir, zveZke vseh vrst, mape,
pepita-notese, trgAlne bloke, nadalje
tridelne raznobarVne vstopnice, male
bloke računov, odjEalne knjižice itd.

ILUSTRACIJA

ŠTEVILKA 1931 / LETO III / LJUBLJANA, KOPITARJEVA UL. 6 / TELEF. 2549 / ČEK. RAČUN 12.587
NAROČILA: LETNO 100 DIN / POLLETNO 55 DIN / STEVILKE PO 30 DIN / INOZEMSTVO LETNO 120 DIN / AMERIKA 5 DOI

POLNA KUPA

VSEBINA:

Polna kupa	325
Kralj Alkohol	326
Tam v vinskih gorah (I. Matičič)	328
Nekaj besed o alkoholizmu	350
Fotografska studija obraza	352
Prohibicija in tihotapstvo alkohola v Ameriki	353
Gostilne nekdanj in sedaj	354
Doma	356
Spomenike odkrivamo v slavnostnih dneh	357
Sahovski turnir na Bledu (V. Vodišek)	340
Zeniten Yussufa Khana, Roman (F. Heller)	341
Naši otroci	344
Bilanca sportne sezone (V. Vodišek)	348
Eros in pedagog pa o »Junaku naših sanj« (B. O.)	350
Vkuhanje sadja in sočinja	353
Grafološki kotiček	354
Svilene nogavice (Helmer Vanberg)	355
Največja povodenj na Kitajskem	356
Nove knjige	358
Plesalka Metoda Vidmarjeva	359
Iz domačih keramičnih ateljejev	359
Razstava likovnih umetnic (R. L.)	360

Naslojna slika na opitku:

M. Bambič: Primi ga, drži ga, nič se ne boj...! (akvarel)

Kralj Alkohol

Recite o alkoholu kar hočete — na vsak način pa ima to čast, da je najstarejši kulturni strup človeštva. Že davno, davno preden je Noe bibličnemu stoletju napravil to sramoto, da so ga našli sinovi pijanega, je bil alkohol in seveda tudi sladka pijanost. Zgodovina alkohola je del naše kulturne zgodovine, ni sicer tako važna kakor zgodovina hrane, kruha, obleke, toda vendar precej važna.

Ne razmišljajmo o tem, kdo je iznašel alkohol: človeštvo ga je našlo. Vedno so ljudje znali, izdelati si pijače iz tega, kar jim je nudila narava. Ni se treba torej prepirati, kaj je starejše: pivo ali vino. V tistih krajih, kjer raste trta in ne zahteva posebne skrbi, tam so brez dvoma prej poznali vino, kjer pa so imeli proso in ječmen, tam je upijanjalo pivo. Pozneje se je priključilo še žganje, alkohol. Za to pa je že bilo treba nekaj znanja in tehnike.

Kemija.

Kemija alkohola je že dolgo znana. To, kar imenujemo alkohol, je kemično etilalkohol in nastane po vrenju raznih sladkornih vrst, ki jih razkrajajo kvasovke v al-

Vino čaka pred carinarnico v Gor. Radgoni. Večinoma last »dvolastnikov«, ki bivajo v Avstriji, vinograde pa imajo pri nas. Zato je vino prosto carine

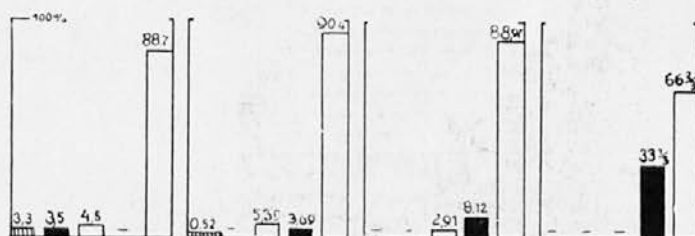

Ob trgatvi

kohol in ogljikovo kislino. Kemično formulo poznamo, toda kar je med tem, to je še polno skrivnosti in vse to vrenje, mistična vloga kvasovk, ki imajo to moč, da iz grozdov napravijo vino, iz krompirja špirit ali ga pa saj pripravijo. Mislimo, da vse razumemo, če napišemo formule, toda biolog, ki je blizu narave, pa daleč od kemije, strmi v temo, polno ugank.

Dejstvo je, da se vinski sok po vrenju spremeni v vino, seveda pa so se stoletja ljudje radovali vina, ne da bi slutili, kako vsa ta stvar gre — seveda tudi kvasovk niso imeli. Toda vrenje je le bilo, veter je odnekod privel kvasovke in tako se je rodil prvi mošt, prvo vino. Do organske kemije in do vinskih kleti je tedaj bilo še daleč. Vino je bilo in z njim vred pesniki, ki so ga opevali in pijanosti, ki so mu sledile. Zgodovina in slojstvo starega veka nam to dokazuje. V egiptovskih grobnicah so našli zapečatene vinske vrče, ob Homerjevem času je že rasla trta na Grškem, povsod ste našli znamenite vinske kraje, neštene kolonije pradomovine vina, ki jo iščejo raziskovalci južno od Kaspijskega morja. Prav tako staro je tudi pivo. Tu pa je kemični proces čisto drugačen, namreč sprememba škrobnih rastlin. Že pred osmimi tisoči let so vedeli za to. V pariškem Louvreu se nahaja »modri spomenik«, v podobopisju sestavljeni, najstarejši kulturni spomenik člove-

Sestava alkoholnih pijač v primeri z mlekom
Mleko Pivo Vino Žganje

Koliko vsebuje po vrsti vsakih 100 g od leve na desno: beljakovina, maščobe, ogljenčevih hidratov (podanov), alkohola, vode

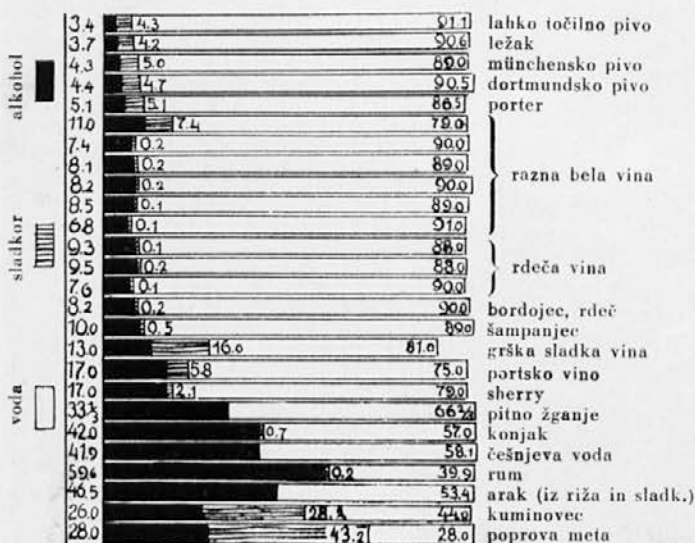
Ob trgatvi. Dalečna gora ob Sotli, Sv. Peter pod Svetimi gorami Foto Kunej

štva, ki omenja pivo kot daritveno pijačo 6000 let pr. Kr. r. V klinasti pisavi na najdenih opekah nam poročajo Babilonci (4000 l. pr. Kr.), koliko piva naj dobijo delavci in uradniki kot del svoje plače. Seveda niso to začetki, temveč samo prve priče, ki nam o pivu pripovedujejo in ki smo jih našli.

Pivo.

Kajpak da to ni bilo tisto pivo, kot ga poznamo danes. Verjetno je, da je kruh najprej služil pivovarstvu. To je bilo v času, ko še niso poznali pluga, zdi se pa, da je bilo proso prvo, ki je rodilo pivo. Skušamo si to razložiti iz razmer, v katerih še danes živijo primitivni narodi, ostanki tistih plemen, ki jim Evropejci še niso prinesli whiskeya, hudega duha žganja. Vsi raziskovalci opisujejo slavnosti divjakov kot verske slovesnosti in slavlja pijanosti. V južni Ameriki uporabljajo koruzo, v vzhodni Aziji riž, v vsej Afriki in zapadni Aziji pa je proso tisto, kar nam ječmen. Občudovati moramo iznajdljivost primitivnih ljudstev: so žene plemen v ozemlju reke Amaconke, ki žvečijo kassavo, ki vsebuje škrob, kakor da bi jim že kdo povedal, da vsebuje slina kvas, ki spreminja škrob v sladkor in ta zopet pripomore alkoholnemu vrenju.

Naše vrste piva delamo iz ječmenovega slada, vode, droži in hmelja. Pivovarstvo je znanost záse, ki združuje različne veje: tehniko in kemijo, patologijo in statistiko, nauk o prehrani in zgodovino — Gambirinus, njegov patron, je bil bajne flandrske kralj iz časov Karla Velikega. Medicinac ve to o pivu, da je zelo redilno, to dejstvo pa kalita le dva faktorja: cena in alkohol. Danes piva mnogo manj popijó, revščina in sport mladine sta pripomogla k temu.

Koliko imajo nekatere alkoholne pijače alkohola, sladkorja in vode

Vino.

Grkom je bilo vino dar bogov, darilo Dioniza nesmrtnikom in ljudem v veselje. Kitajci so poznali vino že dolga tisočletja, toda le kot daritev za bogove, smrtniki ga niso smeli piti. Ko je Cezar osvojil Galijo, so pili njegovi vojaki čudovita vina. Šampanjec je seveda Benjamin vin, zato pa najljubši sin staršev, to se pravi tistih, ki ga pravkar pijó. Don Pérignon, pater kletar v samostanu Haut Villers ga je pil prvi nekako koncem 17. stoletja.

Vino iz trte je seveda najodličnejša alkoholna pijača. Toda tudi iz drugih rastlin, ki vsebujejo sladkor, se dá napraviti vino. Palmovo vino je prastaro kakor zgodovina človeška. Samo zarežite v deblo, pa vam pricurlija sladki sok. Tudi druge rastline uporabljajo v ta namen: banane in kakteje, agave in sladkorni trst, jagode vseh vrst. Prava vina vsebujejo povprečno 9—10% alkohola, toda tudi taka imamo, da zleze v njih alkohol na 20%. Poraba vina je prav tako različna: v Franciji pride na glavo 100 l, na švedskem komaj 1 l. Koliko v Sloveniji? Včasih se zdi človeku, da 1000 l. Seveda vzrok temu je produkcija, cena, življenjski običaji in koncem koncev zemlja, ki neki deželi da bogate vinske gorice, drugi pa nič. Nam jih je dala precej —

Žganje.

Iznajditelju žganja niso postavili spomenika. Ne poznamo ga. Vemo pa, da je alkimist 8. stoletja, Marcus Gracius, že poznal to znanost, kako se iz vina napravi žganje, takrat so žganje zelo cenili in ga imeli v lekarnah. V sredini 16. stoletja so že nalagali davek na žganje v Nemčiji.

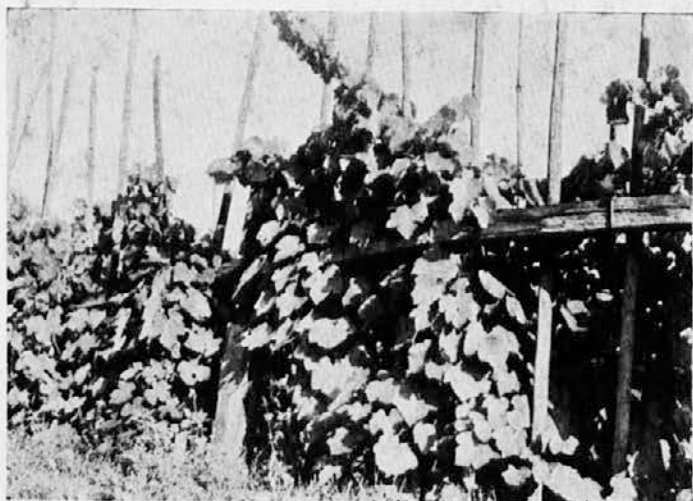
Kraljica Marija pokuša na ljubljanskem velesjemu slobrensko vino Foto J. Hafner

dovolj tehten dokaz o konzumu. Kakih sto let kasneje so že delali žganje iz krompirja, tako je ta alkoholna produkcija našla tisti temelj, da je mogla zrasti na njem važna industrija za žganje špirita.

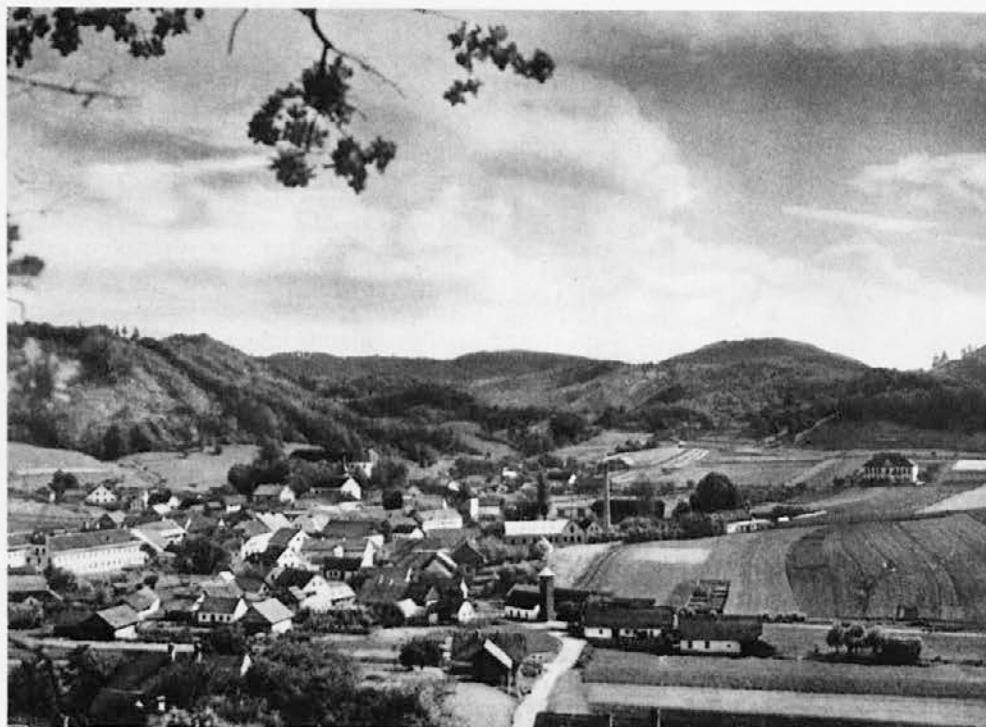
Tehnika žganja je prav za prav zelo preprosta. Za material služijo snovi, ki vsebujejo sladkor: sladkorna pesa, koruzna stebela, sadje, med, dalje snovi, ki sicer ne vsebujejo sladkorja, zato pa škrob: riž, krompir, koruza itd. S pomočjo vrenja, če pridamo še droži, dobimo alkoholno tekočino, iz te pa s pomočjo destilacije, t. j. z izhlapevanjem in z novim zgoščenjem hlapov s pomočjo ohladike, žganje.

Moderna fabrikacija je kajpak dosti bolj komplicirana, kot smo jo opisali, ker stremi za tem, da pridobi čim bolj zgoščen alkohol.

Za konec ne pozabimo omeniti še posebnih »damskih likerjev«, pri katerih prevladuje sladkor. Kljub temu uga-jajo, ker morejo tudi povzročiti majhno »pijanost«.

Brajda

Mokronog

Tam v vinskih gorah . . .

Ivan Matičič

Na Dolenjskem je gričevje, doli so šume, je bukovje, smrečje, vmes košenice. Za šumami so vinogradi, tam raste vino. Griči preorani od vrha do tal, prenojene lehe, strmo v dolino, k solncu obrnjene. Kupa vina rujnega kipi k nebu.

V vinogradu je pesem doma. Od zgodnje pomladi do slave v jeseni; od privezovanja do obrezovanja, škropljenje in okopavanje spremlja pesem slavca, ob sviranju skržadi zore grozdi. Jeseni pa vrisk. Pesem je prekipela, kar vre iz polnih

pljuč ob trgatvi. Skrb je v kraju. Saj je tičala vinogradniku za tilnikom od zgodnje pomladi. Da bi ne pozebli odganjki, da bi ne izpodjedla cvetú trtna uš, da bi ne napadla mladih grozdov plesen, da bi jih ne popalil palež. Potem pa toča, tik pred dozorenjem! Bog jo ubrani! Ali pa moča, vino bo kislo! Oče nebeški, glej milostno na to bujno čašo! Da se ne izlije, ne zdrobi, preden bo dvignjena k nebu.

Saj ni navadna kislica v teh gorica dolenjskih. Ne, tam raste žlahtnina, renski rizling, silvanec, burgundec, španjolski trs. Zdravo vino, morda le za stopnjo manj vroče od onih vin iz razkričanih krajev.

Zato je radost velika ob trgatvi. Brentarice, brentarji, prešanje pred zidanicami, sladki vrelec dere izpod pritiskov, polni čebre, sode. Sladki sok pijejo iz buč, vmes pocukajo še majolico starega. Vino vriska, brentarji se smejejo, pesmi pa ni kraja.

Res, lepšega časa ni, kot je trgatve. Toda tudi potem je lepo, pozimi, ko vino vre in se grejejo bratci veseli po zidanicah. Še lepše je poleti, oh suši, ko kar zacvrči hladna kaplja po izsušenem grlu. Takrat so vroči dnevi v dolinah pa sanjavi večeri med brajdami.

Kakor bi bili domenjeni. V nižini je soparno, neznosno, pa jih kar zanese pod noč na višino. Na Priči so zbrani, pred Srečkovo zidanico. Samo solnce jih je bilo nagnalo k hladnemu vrelcu. Srečko skrbno pretiplje sodu ogromni vamp pa mu iztisne majolico »evejčka«. Eks, fantje! Prva majolika mora kar na dušek, kakor bi je ne bilo. Potem nameče gazda na mizo gnjati, sira, sardin, kruha, da se bolj »peje«. Drugo majoliko pa pokušajo počasi, spoštljivo, kakor bi zauživali samo nebeško mano. Razgovor je resen: o trsu, letina dobro kaže, solnce ne manjka.

Žalostna gora nad Mokronogom zvečer

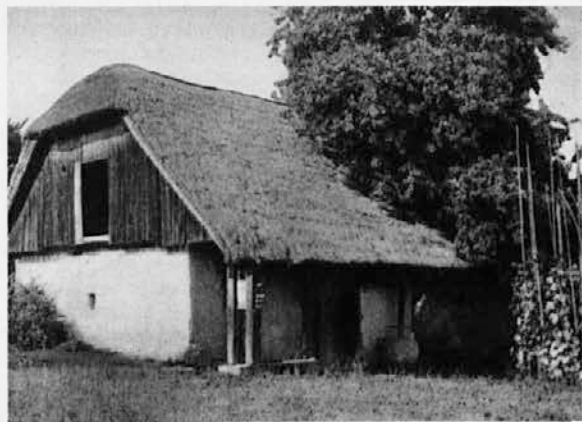
Potem se jim razvozlajo misli. Reševati prično težek položaj Nemčije, za tem krizo vse Evrope. Potem se pa dvignejo v nadzemski svet: v atmosfero posmrtnosti zamotoviliijo, v brezkončje astralnosti, v povračanje duš. Po temnem carstvu duhov brodijo, tipajo do bistva temu težavnemu problemu.

»Eks!« udari nakrat Srečko z majoliko po mizi. Tedaj se predramijo in vidijo, da so še na zemlji in da tišči vsak svojo kupico v roki. Srečko pa ubriše »starčka«. S svetim zanosom ga poje, kakor bi se prav v njegovi »zejdanci« spočel.

Ob šesti majoliki se razmaje Pavel: spomni se nekdanjih burnih časov. Pripoveduje, kako je šel na »aufbiks« ob Pjavi, potem pa kako so se ujetniki žogali z »bučami« v Kalabriji. Stane se smeje, da ga vse boli. France se nekaj časa drži modro, a dolgo se ne more, ne, kar vsa zbraniščina bruhne v smeh, se zvija, skoraj joka. Pavel jih klati dalje, za vsako besedo mora prenehati. Ne več, ne, naj jim prizanese, zlomilo jih bo, tavžent kalabrežev!

Po sedmi majoliki se dvigne letoviščar. Ginjen je, pa bi rad govoril, morda kaj ognjevitga. »Fantje, zdravi!« izusti pa se kar pohlevno usede. Prvič je v zidanici pa ga je vzel Srečko na piko in ga docela ukrotil. Zalostna mu istina.

Zadnji krajec je blede visoko, se že skoraj nagibal, ko so se dvignili. Srečko je zapahnil zidanico, potem se zaletel ponovno v vrata in napravil nanje križ. Trdo je podrsal s palcem po težkem zapahu. Nato so se zaguncali v šumo in v samem smehu utočili nizdol k Paradižu.

Zidanica na Brezovici

Vinogradi z zidanicami na Opečini nad Mokronogom

Spodaj: Ena izmed številnih malih cerkvic v okolici Mokronoga

Vročina ne popusti. Znova žene žejeje k tolažbi. To pot na Brezovo goro. V Francetovo zidanico se zasidrajo, a jih sname Žan. Dve ljubljanski gobi vleče mimo na »Opejčno«. Nu, pa gredo vsi najprej k njemu. In Žan jim odpre svojo zakladnico. Na mizo nameče sira, sardin, gnjati, klobas, kakor bi metal polena. Potem pa slovesno in dostojno kar tri majolike. »Le pejte, pejte!« Zavber fant ta Žan, velik kakor graničar. Ljubljanečana z dopadenjem ogleduje. In se eden od teh dveh pobaha, da je prvič v zidanici. E, tužna mu majka, nocoj bo na tleh. Žanu se zaiskre oči. Šest kozarcev eks! Nič mu ne pomaga, noben izgovor ne zaleže, niti jok. Saj Žan ima gori nad zejdanco kavalecno za take žrtve. Šest kozarcev eks! Da bo pomnil, kako je na Opejčni. Saj mu ne želi slabega, naj prigrizne klobase, gnjat, karkoli, da bo le bolj žejen. Žan mu toči in ga prijazno gleda, kakor svojega najdražjega gosta. Ne, res, želi mu samo dobro, samega zdravja. Bog ve, da res. Saj zdravje je na Opečini doma v Žanovi zidanici izvira. »Le pejte, pejte!«

Gori na Brezovem pa cvrči za zidanico: Francetov kuhar peče pravkar mokronajzarske zrezke. V veliko kastrolo jih polaga z ljubeznivo vnemo, kakršne ni kazal niti tedaj, ko je bil cvrl pečenje oficirjem. Pečenje cvrči, a on nestrpen pri-

Tipična zidanica na Brezovici nad Mokronogom

Tipična »kajžica« s trto v okolici Mokronoga

čakuje gostov, ki jih je odpeljal Žan. Nu, so že tu. Ej, pečenje ima le moč. Četudi jih je vlekel spotoma še tretji zidančar, gostoljuben kakor Žan. Pečenje je le pečenje. Žan je zaklenil zidanico, spodobno napravil sveti križ na duri, potem pa vlekel tisti dve žrtvi, ki sta mahedrali za njim, Sam pa stopa pokonci zravn, junačen, zmagovit; klobuk ima postrani pa poje kot slavec.

Pred Francetovo zidanico stoji miza obložena, kakor za ojsct. Kuhar si ponosen kuštra brke, kokor bi gladil dva veričina repa. »Glej sem mejslu pobasat kastrolo, ve be se obrejsali zajo.« Res, junačen dečak tisti kuhar.

Sijajen večer! Niti vetriča odnikoder. Samo zemlja izpuhteva temperaturo vročega dne. Višina tone ob poslednjem svitu zatona, razposajena svira skržad pri tleh in v toplem zraku, razposajena gre pesem prek in čez plan. Poletje!

Pred zidanico vrisk. Gazda Franc napija vsem od kraja, vlačí majolike, ponuja dobrot, se smehlja krotek in dober kakor sam ajdov kruh. Gornji konec mize ubira »starčka«, ga dviga do neba; Srečko žvižga visoki Ce. Franjo, pobič iz zelenega Štajerja, se razvija kot nagelj, klobuk na aubiks. Spodnji konec mize se krega. Žan hvali Francetovo belo žlahtnino, rdečega pa kar vpričo graja in je ponosen na svojo sladko črnino. Stari poštar mu ugovarja pa hvali svoj španjol. Kuhar ponuja kastrolo s tega konca pa onega, zrezkov preostaja, a so izborni. Zdajci se useka vsa zbranstvina radi onega trsa in se prekla radi tistih in takih sortiranih »vejn«.

Konec špetira. Gornji Ljubljčan vstane, še dokaj je pri moči. Aha, govoril bo! Vse utihne. On si popravlja očali. »Gospoda moja!« Pomišlja. »Dober dan!« reče prijazno pa se posadi zopet na stolico. »Tako je, živja!« ploskne spodnji Ljubljčan, ki obuja kes na skrajni levici. Govora konec.

»Eks, fantje!« Srečko se smeje na glas. Pod mizo tišči steklenko Radenske pa jo skrivaj podaja Francetu in Zanu. Luči seveda ni. Ti gadi razumejo to reč izborni. Nu, prav.

Počasi pričinja kinkati glava. Tedaj se dvigne Pavel. Velik, močan kakor lev, junak prve linije. »Bratje!« ureže, kakor bi usekal z mečem po mizi. Vse vrže glave kvišku, vse utihne. »Čujte in bdite, sovrag je na preži! Naklepe kuje, kako bi nam izpodnesel s krvjo pridobljeno svobodo. Naša nacionalna skupnost je ogrožena, je zdrobljena, kani sovrag. Toda ob tej naši skupnosti si bo baš sam zdrobil zobe. Bratje! Mi smo kvas naroda, bodimo večno borbeni, vsako uro, opoldne ali opolnoči. Bratje, bdimo, sovrag je na preži!«

Kakor bi jih prebudil iz spanja in jim razglasil vojni sklic. Resnično, izbruhnil je ogenj. Vsi vžgani, pripravljeni za boj. »Morje«, »U boj«, »Iz bratskog«, »Oblaki rdečijo«, »Do Urala«. Tavžent hudičev, gorice trepetajo, Opečna se lomi, vrh poka.

Potem so se znesli krotki v dolino. »Ko so fantje proti vasi šli...« Lepo ubrano skozi trg, vedri, žilavi. Še k Urški pod okno, potem k Mimi. »Prepovedala si meni...« In še k Anici, črnolasi, temnooki. Vstani, poglej, fantje so korajžni!

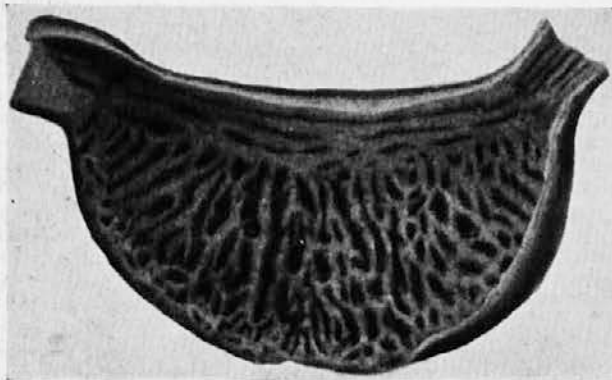
Zares čudovita moč se poraja v teh goricah dolenskih.

Večina slik: foto dr. S. Skulj

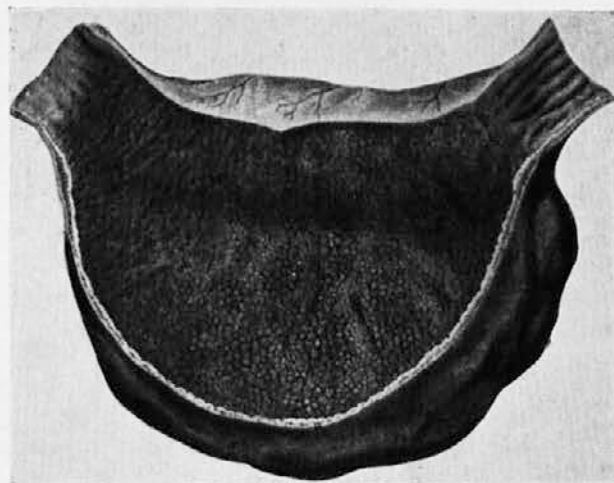
Nekaj besed o alkoholizmu

Alkoholizem (pijanstvo), bolešno nagnenje k čezmernemu uživanju opojnih pijač, dovede v večini zgledov uživače do telesnega, duševnega in moraličnega propada in gospodarskega poloma. Že pri pivcih iz navade, ki redno uživajo manjše množine alkoholnih pijač, se sčasoma pojavijo resno nevarne bolezenske motnje.

Želodec je za alkohol zelo občutljiv. — Alkohol opija vlago in posuši želodcu sluznico, ki pokriva njegovo vrhno kožo. — Koža postane rdečkasta, pri čezmernem uživanju postane ves želodec ena sama velika rana, ki ima za posledico kronično obolenje. V zvezi s tem se pojavi trajno počasno hiranje, v akutnih slučajih pa hitra smrt. Pijanec nima teka za jed, ker je želodec bolan, pač pa neutešljivo žejo po pijači, ki ga uničuje

Zdrav želodec

Želodec pijanca

Janez Kalan, preizkušeni vodja protialkoholnega gibanja

deluje na vse važne človeške organe in povzroči huda vnetja in potvorbe. Loti se jeter, ledvic, predvsem pa žilja in preprečuje presnavljanje ter prebavo. Posebno občutno deluje alkoholizem na živčevje: obkrajni živei čutijo bolečine, ohromé, se krčevito stiskajo, vnamejo. Prav tako možgani in mrena. Najvažnejša so fizična obolenja: razdražljivost, slaba zavednost, božjast in blaznost. Tudi poleg te organske škode slabi vsa duševnost in se izraža v divjosti, boleštni ljubosumnosti. Vse to dovede do duševne in moralne topoglavosti, kronične prismojenosti, neozdravljive pregonske blaznosti, deliriuma tremens. Od vseh blaznikov je najmanj 15% takih, da je vzrok njih blaznosti alkoholizem. Statistika dokazuje, da ena tretjina vseh zločinov izvira neposredno iz alkoholizma, pri drugi tretjini je sodelujoči vzrok. Vsi pijanci mnogo laže zbolé in dokaj prej pomró. Najbolj nesrečno dejstvo je to: da se alkoholizem prenese od staršev na otroke kot bolešno nagnjenje. 90% pijancev je dedno obremenjenih. Zdravljenje pijanosti je težavno, potrebno je precej časa v posebnih zavodih.

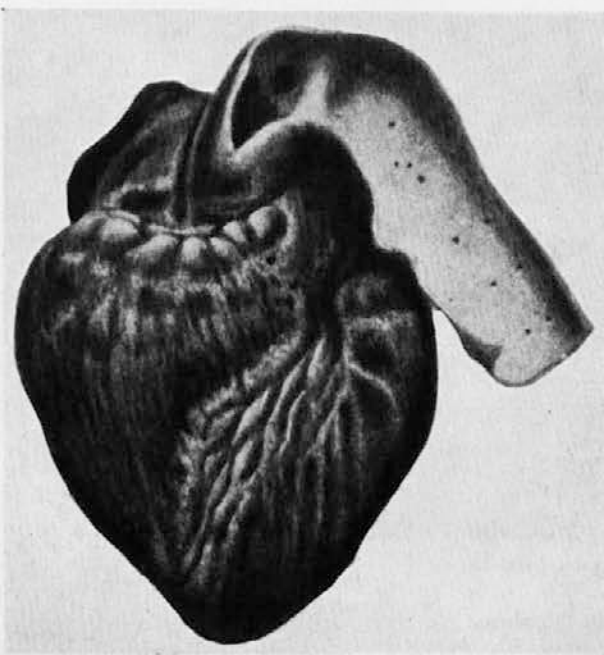
Pobijanje pijanosti je socialno-higienska in narodnogospodarska potreba. Dozdaj se je pokazalo, da najtemeljiteje omeji uporabo alkohola popolna prepoved proizvodnje in trgovine z alkoholnimi pijačami: Sovjetska Rusija, Finska, Združene države v Severni Ameriki. Da v teh ameriških državah kljub temu tihotapijo in čezmerno uživajo alkohol, zato so merodajni drugi vzroki, ki izhajajo iz svojevrstne strukture gospodarskega življenja. (O tem

Izredno slabo vplivajo neugodne socialne razmere, hrana, slabo stanovanje, služba, seveda je pa prav vse odvisno od človeka samega, njegovega značaja in duševne osnove. Hude posledice rodi pijanstvo. Nemalokrat je ravno pijača vzrok zastrupljenja. Akutno zastrupljenje po alkoholu povzroči mrtvičnost v možganih, ki se pokaže z nezavestjo in vodi v smrt. Proti takemu zastrupljenju si pomagamo z umetnim izpraznjenjem želodca, s črno kavo, gorkoto, tudi umetnim dihanjem ali odvzemom krvi. Kronični alkoholizem

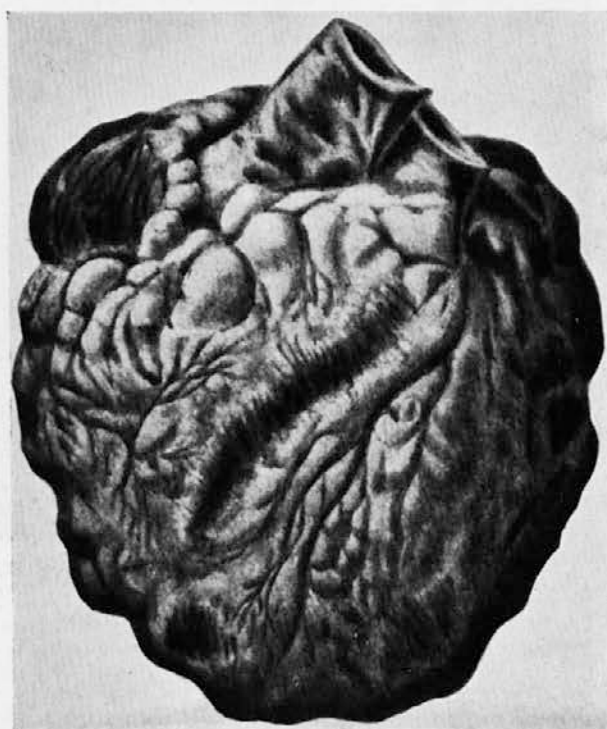
**Zanesljivo in
brez bolečin
pomaga
Burgit
obliž za kurja očesa
in obtiščance.**

vprašanju prinašamo v današnji številki poseben članek. Op. ur.) Ugodno vpliva tudi omejitev proizvodnje in prodaje, kakor tudi otežkočenje dovoljenj za take svrhe (Švedska). Morda ne bi bilo napačno, da bi se tudi mi Slovenci povzpeli do podobne kontingentacije našega alkoholnega konzuma. Potrebno pomoč za ozdravljenje alkoholnega ozračja nudijo protialkoholne organizacije s predavanji, filmi, razstavami itd., z izboljšanjem socialnega položaja v industrijskih krajih. Mnogo koristjo brezalkoholne pijače, če so dobre. Važna pa je končno vzgoja mladine v šoli. V tem pogledu upamo, da gremo vsaj Slovenci boljšim časom nasproti: zakaj naša mladina se je po veliki večini odvrnila od alkohola; zna hraniti in si s sportom krepi dušo in telo!

Srce je motor človeškega telesa. — Deluje brez počitka od rojstva do groba. Uživanje alkohola ta organ razširi in zalije z mastjo. Kri pritiska z večjo silo v žile, ki se raztegnejo, odebele in postanejo krhke. Otrpnjenje in poplavanje žil je mnogokrat posledica nezmerne uživanja alkohola. Zaradi pritiska se zaklopnice v srcu pokvarijo, srce bije namesto 70 krat 90 in celo do 100 krat na minuto. Prav zaradi tega v srcu mnogokrat počí kakšna žilica. To je srčna kap

Zdravo srce

Srce pijanca

Fotografska študija šestih oblik enega obraza

Kaže
g. Janko
Novak, re-
žiser in član
»Ljudskega
odra«
v Ljubljani

Nad čelom se snujó misli resne ...

pod čelom se smejó usta tanka ...

*— če bi ne bilo prav nobene
druge žalosti ...*

Če pa bi se vseeno moglo zgoditi —

— še nismo tako daleč, —

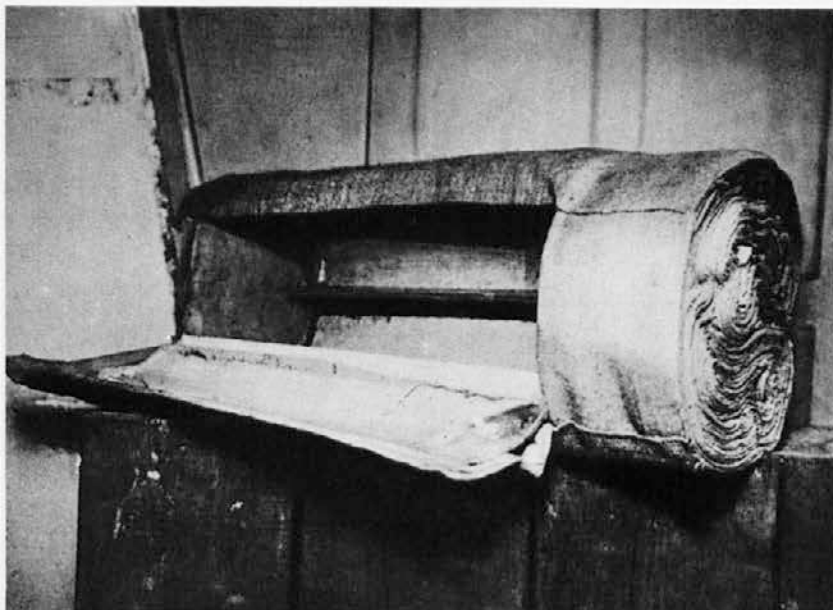

*— da bi ne mogli zamižati
ali pogledati izpod čela*

Mimika je najstarejše sredstvo, da se sporazume človek s človekom, kljub jeziku še danes najpreprostejše in najživejše. Če ni izumetničena, jo razume slehernik, ker temelji na pojmi in mislih, ki se vrste pri večini ljudi na isti način. Če se začudimo, široko odpremo oči ter dvignemo obrvi in zgrbančeno čelno kožo. Gibanje obraznih mišic je potrebno, če naj dobimo čim več svetlobe v oči, če naj uočimo pomemben predmet, ki ga recimo še nismo videli. Te gibe pa napravimo, če so se pojavile v zavesti predstave iste vrste. Te asociirajo nato v zavesti onega, ki jih je zaznal, predstavo o bitju predmetov opisane vrste in učinkujejo kot mimični izraz začudenja. Pri igralcu je vsa lepota mimične igre v tem, če je po naravi nadarjen in popolnoma obvlada igro mišic in telesnih kretenj.

*Zavoj časnikov, poslan po pošti.
V sredini so našli steklenico whiskyja*

Sveženj iz jutovca je vseboval kovinast sod za alkohol

Prohibicija in tihotapstvo alkohola v Ameriki

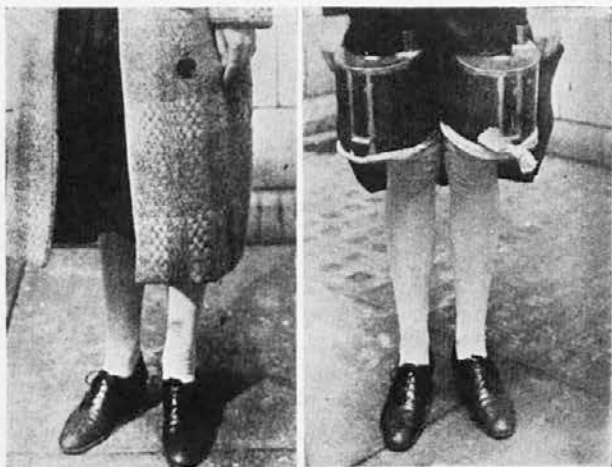
Združene države Severne Amerike so, kakor znano, že pred leti prepovedale vsako točenje, prodajanje in prav za prav tudi pitje alkoholnih pijač. Pitje je seveda težko prepovedati, ker je čisto nemogoče, da bi oblasti nadzorovale vsakega posameznika, v koliko in kolikokrat se v domačih prostorih pregreši proti zakonu. Le v izjemnih slučajih je to mogoče: če se državljan napije toliko, da ostavi pitje vidne znake v čudnih vijugah njegove hoje. Tu oblast lahko poseže vmes in zaseže

Desno:
*Ploščate
kovinaste
skrinjice,
ki jih no-
sijo pod
plašči in
jih rabijo
za prenos
alkohol-
nih pijač*

*Celo
nagrobni
venci služijo
tihotapcem. Ko so
odstranili cvetice in
zelenje, so našli v
sredini skrito
okroglo po-
sodo*

Takole tihotapijo alkohol v okroglih posodah pod obleko v Ameriki

pijanca v objem štirih sten, da ga streznijo, nikoli pa, da bi ga spokorile. Zato je treba drugih sredstev, ki jih dancs zemljani še ne posedujemo. Proti pijancem postopajo danes že vse države strogo, tudi v naših dnevnikih mnogokrat berete žalostne primere, da je sodnija prepovedala temu in temu obisk gostiln in krčem. Druga stvar pa je, kako na splošno zajeziti čezmerno uživanje alkohola. Amerika je posegla po radikalnem sredstvu: tam ni nobenih gostiln v našem smislu. Ne smejo namreč prodajati nobenih opojnih pijač. Te dobite le v izrednem slučaju za bolnike, če vam to potrdi zdravnik, — v lekarnah.

Človeška narava pa je slaba in, če gre za sladek užitek dobre pijače, dvakrat slaba. Ljudi preveč žeja, žeja tako, da jim ni mogoče živeti s suhim grlom, ki ga ne more osvežiti voda. Treba je torej pijačo vtihotapiti, ker drugače ne gre. Tihotapstvo se je razvilo v Ameriki v zadnjem času v tako velikem obsegu, da je prekosilo vse evropske pojme o teh skrivnih zadevah, kaj šele naše, ki smo včasih brali tihotapske povesti z grozo v srcu in s tihim trepetanjem za tihotapskega junaka in nič manj hrabre financarje. Oko postave v Ameriki je vedno budno in zato si mora suha Amerika izmišljati nove trike, kako omogočiti dovoz pijač za hrbtom neštevilnih policijskih straž na suhem, na morju in v zraku. Tihotapci v Ameriki imajo nekakšno tradicijo, ker so že pred 30 leti čudni angleški »molitveniki« nosili v svoji notranjosti liker, to se pravi, vtihotapljali so curacao v taki štirioglati posodi, da je na zunanost nosila ovitek in hrbet pobožnega molitvenika. Še eno vrsto učiteljev so imeli ameriški tihotapci, namreč tihotapce mamili, to je strupov kokaina, morfija itd., ki so po vsem svetu prepovedani. Iznajdljivost tihotapcev je

občudovanja vredna. Nič jim ni sveto, tudi sveto pismo, nagrobne vence uporabljajo za svoje namene. Kljub vsej pažnji ameriške oblasti tihotapstva še niso mogle zatreti. Tihotapstvo se je tako razvilo, da so v nevarnosti čuvarji postav. Tihotapci so organizirani v mnogo band, razpolagajo s kupi denarja (kdo bi se branil sladke pijače? in zato tudi prodaja nese težke denarce), vedno iznova se izmišljajo novi triki in prevare. Imajo mnogo ladij, ki jim prevzame tovor še na odprtem morju množica motornih čolnov in ribiških bark. Tisto, kar oblasti zaplenijo, je prav malo v primeri s skrivnimi žganjekuhami v državi. Tu kuhajo tako slab in zdravju tako škodljiv alkohol, da se mnogo tisoč oseb zastrupi po uživanju takih pijač. O borbi oblasti s tihotapci berete vsak dan v dnevnikih. Te borbe so hude in krvave, da nosi že marsikateri tihotapec žig zločinstva na sebi. Tako torej alkohol na eni strani zastruplja in ugonablja ljudi, na drugi strani pa mnogim daje zaslužek s težko zasluženimi denarci.

Naše slike kažejo nekaj trikov tihotapcev. Ne toliko vele-tihotapcev kakor pa tihotapcev, ki tihotapijo alkohol zase ali pa ga razdeljujejo prodajalcem.

Gostilne nekdanj in danes

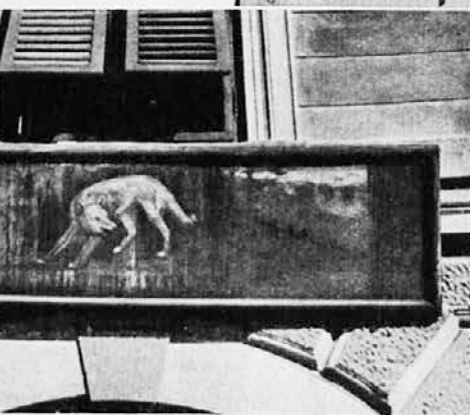
Gostilne v današnjem pomenu v starem veku ni bilo. Popotnik si je mogel v tistih časih poiskati streho in hrano pri gostoljubnem sleherniku. Gostoljubje (to je običaj v starem veku, orientu in pri napol civiliziranem ljudstvu, sprejeti tujca kot prijatelja in mu gostoljubno nuditi vse, kar hiša premore) je v tem smislu in pač boljše nadomeščevalo pomanjkanje gostilen in pa neugoden položaj tujcev, ki tedaj niso uživali nobenega zakonitega varstva. Vendar pa so že stari Grki nekdanj imeli hiše, kjer so se našle družbe potnikov in tu tudi prenočevale. Kesneje so nastale v večjih mestih »pandokeje«, stanovišča za vse, kjer so našli prenočišča tudi uglednejši tujci, če niso mogli najti v mestu gostoljubnih znancev. Ko je postala potreba po prenočiščih večja, recimo ob priliki prireditve slavnostnih dni, in so začeli Grki pogosteje potovati, so se pojavile »katagogije«, ki pa so povečini bile le prenočišča. Rimski veleposelniki

so na velikih cestah ob svojih posestvih zidali običajno velike stavbe za prenočišča (mansio) in smeno konj (mutatio) razvijajočega se prometa po zgledu gostoljubnih znancev. V večjih rimskih mestih je skrbel »stabula« za izprego konj popotnih, »deversoria« za prenočišča, ki je običajno imela domačo kopel. — »Caupona« in »tabernae« so gostile nižje ljudstvo in hranile so ga »popinae«, skuharne. Iz teh tabern, gostiln s pijačo in hrano, so se s časom razvile gostilne v današnjem pomenu. Imajo isto nalogo: gostiti s pijačo in jedajo.

Slika naj tolmachi naslov

Tipični izveski in napisi ljubljanskih gostiln od včeraj in danes

Starodavna napisna tabla gostilne »Pri belem volku« sprana od dežja še vedno vabi za spomin na stare dni

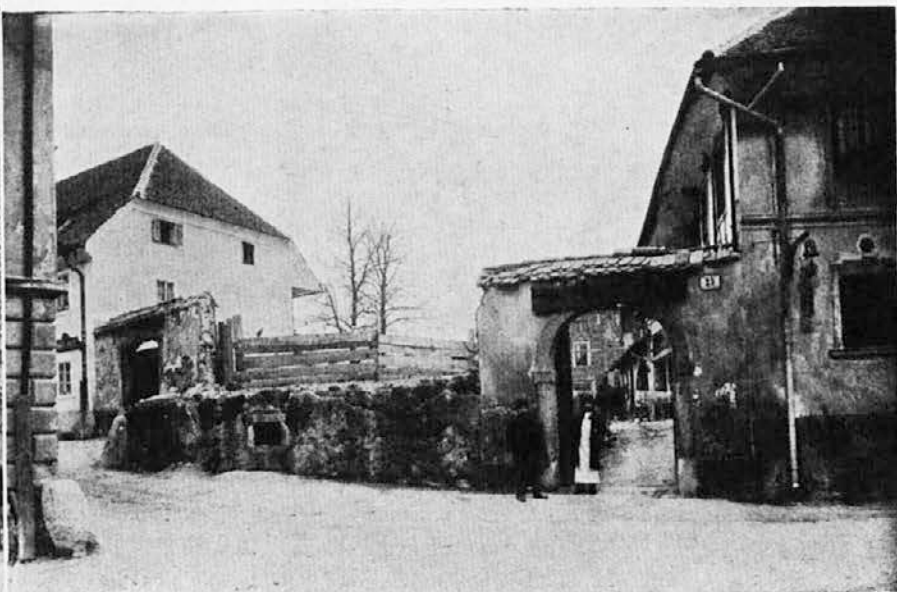
Desno: Zeleni venec, tipični izvesek gostilne Foto »Ilustracija«

Stare gostilne iz stare Ljubljane. Levo: Gostilna »Prešernov hram« pred potresom. Zdaj je tu ort ob Trubarjevi ulici. Spodaj: »Gostilna pri mlinskem kamnu« v sedanji Prečni ulici

Iz zbirke Narodnega muzeja v Ljubljani

Gostilna gosti

Iz zgornjih zgodovinskih opazk je pazljivi bralec takoj mogel opaziti, da so gostilne, ki smo jih opazili, iz svojega časa in gostilne v našem pomenu bistveno ločijo med seboj. Že beseda sama nam razodeva, da se je v teku let doslovni pomen temeljito spremenil. Gostilna v prvem pomenu znači hišo, ki sprejema goste. Nastaja iz potrebe, ki jo pospešuje promet in pritok tujcev, naraščanje prebivalstva, ki nima osebnih poznanstev v tujih krajih, ne reflektira več na običaje gostoljublja in išče javnih lokalov za svoje želje in uteho po razgovoru. Iz gostilen se kmalu razločita dve vrsti obrti: obrt prenočevanja in obrt gostenja s hrano in pijačo za plačilo.

Že v srednjem veku se pokaže ta razvoj. Pojavijo se gostilne v današnjem pomenu, ki jim že tedaj bolje pristojna naziv »krčma«. Pojavijo se prva »omela« in »zeleni venci« kot zunanji znak in vabilo podjetnih obrtnikov, izvežbanih v kuhi in v prodaji pijač.

Hoteli so se pojavili v drugi polovici 17. stoletja najprej v Parizu in so jih kmalu začeli posnemati v drugih deželah. Posebno pospeševalno je pripomogel njihovu razvoju železniški promet. V glavnem služijo le za kratek čas, za daljše bivanje so na razpolago pensioni, dočim hotels garnis nudijo le streho in še zajutrek po zmerni ceni.

Restavracije so odlične gostilne s hrano, pijačo in postrežbo v svoji formi in etiketi. So zase svoj svet, brez posebne zgodovine, zato pa čim bolj varno mesto za tujce, ki jim nudijo še vedno v pravem pomenu besede gostoljubno postrežbo.

Kavarna je sodobna vrsta gostilne. Po svojem ustroju skuša nadomestiti vse ono, kar more nuditi gostilna, to pa le v svoji obliki in s svojim gostoljubjem. Kavarne so, ki imajo značaj čitalnice in so kavarne, ki imajo značaj shajališča za družabne pomenke. In so še literarne kavarne in kavarne, ki nudijo streho ter mesto za igre: šah, karte, biljard.

Slovenska gostilna in krčma

Slovenska gostilna in krčma bo morala imeti v slovenski kulturni in нравstveni zgodovini svoje posebno poglavje. Gostilne v stari Ljubljani so našle svojega monografa v osebi Staroslava. Po tem posnemamo različne vrste slovenskih gostilen, ki v glavnem dopolnjujejo našo gornjo

oznako: ostajališča, krčme boljše vrste, krčme nižje vrste, gostilne, trakterije, kavarne in žganjarije.

To je izbira po kvaliteti in posebnosti. Vemo pa, da je slovenska krčma že brez tega posebna in svojevrstna. To že po tem, da je gostilniško okolje udarilo svoj pečat vsemu okolju, ki ga kažejo naša mesta ne izozemši našo ponosno prestolnico Ljubljano. Že res, tudi povsod na tujem najdete taka okolja, najdete zaključena omizja, ki ob žuljenju četrtink rešujejo svetovna in domača vprašanja v stilu vsevedžev in bistrogledcev. Toda naša omizja so kvalitetna po izbiri glav, ki jim predsedujejo, in po svojem družabnem značaju. Ni pri nas oskega družabnega stika, nudi ga le krčma. Naša gostilniška omizja: to je naša družba, na ozek prostor omejena i v svojih mislih skaljenih i po obzorju, ki ne more v široki svet. Zato ostanejo naše krčme svet zase, ker so ozke po prostoru in široke po klepetanju, ki jih oživlja. K vsemu temu pa še ne pristavimo nobenih banalnih besed o demonu alkoholu in treznostnem gibanju. Tudi za to se porajajo omizja in delajo svoje — okolje...

Do dna!

Trije mladeniči Stanko Snoj, France Presetnik, Ivan Dobovšek, iz Ježice pri Ljubljani doma, so si vzeli za vzgled Strohschneiderja, pridali mnogo svojega lastnega poguma in se izvežbali za akrobate po vrvi. Nastopili so ob priliki kraljevega tedna v Ljubljani in želi burne aplavze občudujoče množice. Naša slika je posneta ponoči s strehe realke v Vegovi ulici proti hiši Glasbene Matice, odkoder so imeli napete vrvi

Foto J. Hafner

Desno: Kakor druga leta, so tudi letos priredili gozdovniki svoja letna taborenja, in sicer so taborili Trboveljčani v Bodeščah pri Radovljici, Mariborčani pa v Kronovem ob Krki pri Novem mestu, kar nam kaže slika. Obe skupini pripadata Jugoslovanski gozdovniški ligi

Foto H. P.

Dijaški semenj na Krekovem trgu v Ljubljani se stalno vrši ob pričetku šolskega leta. Zadnja leta raste po številu obiskovalcev kakor tudi po prometu prodanih knjig, dasi prodajalci in kupci še ne sestavljajo točnih statistik

Foto »Ilustracija«

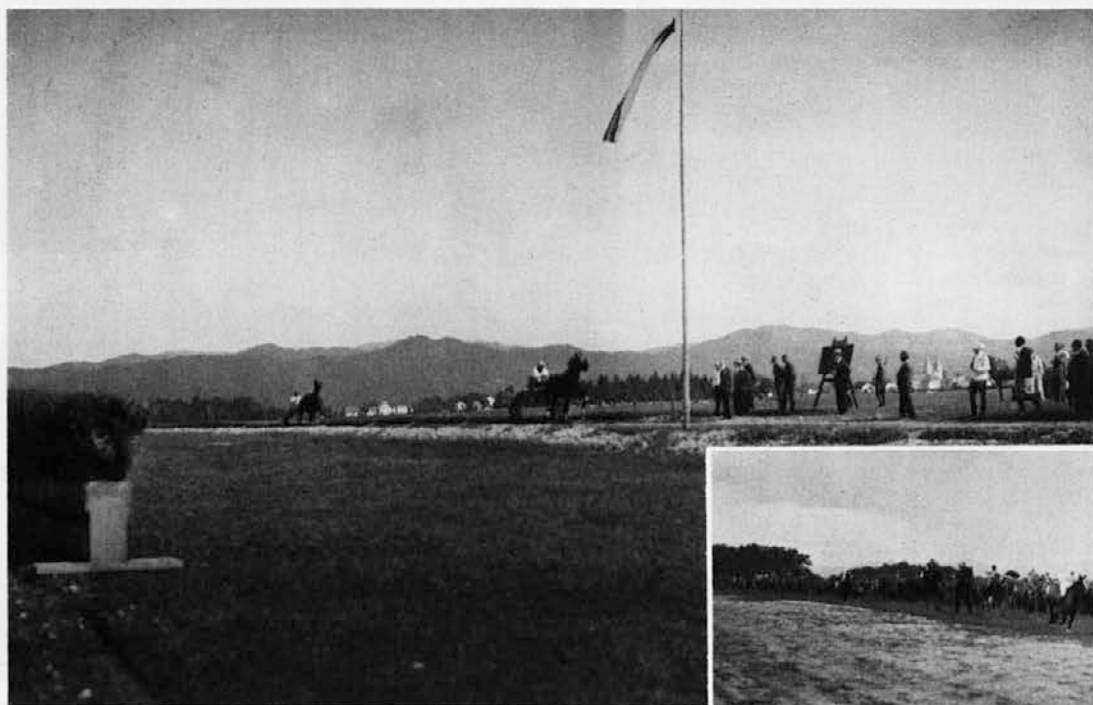

DOMA

Velike konjske in jahalne dirke

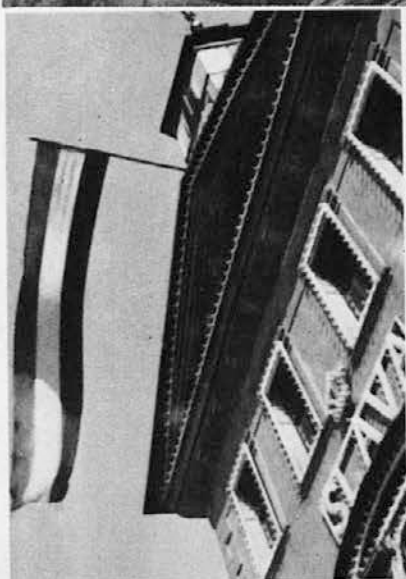
so se vršile v Ljubljani ob priliki slavnostnih dni. — Naši dve sliki kažeta dva momenta iz te napete sportne igre, ki privablja vedno več občudovalcev in gledalcev

Foto »Ilustracija«

Svečani trenutek, ko je zdrknila s spomenika kralja Petra I. zastava, ki je spomenik zakrivala, kaže naša slika. Ob straneh deputacije in društva Foto J. Hafner

Levo: Slika kaže magistrat s svečano razsvetljavo Foto Korenčan

Spomenike odkrivamo

V avgustu je odkrila Jugoslovansko-češkoslovaška Liga na Jezerskem spomenik Čehu dr. Karlu Chodounskeu, velikemu ljubitelju naših planin. Odvetnik dr. Egon Stare in predsednik R. Pustoslemšek na govorniškem odru. Proslave so se udeležili čl. poslanik Flieger, general Pečirka, beogr. župan Nešić, min. Hribar, župan Puc i. dr.

V avgustu so naši Notranjci v Planini odkrili nov spomenik M. Vilharju, simbolu trpljenja našega rodu. Izdelal ga je akad. kipar Ivan Sajovic. Letos je minilo 25 let, odkar so l. 1906 v Postojni odkrili prvi spomenik Vilharju, ki pa je danes onečaščen. Zato je bila letošnja slavnost bolj prisrčna ob živi zavesti naše svobode

Slavnostni koncert Pevske zveze na Kongresnem trgu ob priliki septemberskih slavnostnih dni. Čez 2000 članov broječi pevski zbor pod taktirko prof. Bajuka in Gašpariča poje pred tisočimi poslušalci Foto »Ilustracija«

Ljubljana v slavnostnem razpoloženju. Justična palača

Izložba trrdke Jos. Ivančič, Ljubljana, Dunajska cesta, aranžirana po izložbenem dekoraterju Stanetu Megušarju v dneh »Kraljevega tedna«

Kadarkoli govorite o hlajenju, mislite na FRIGIDAIRE

Zadovoljni ste, ker mu
lahko vsak dan mirno za-
upate skrb, da Vam ohrani
nepokvarjena tudi Vaša
najobčutljivejša živila

FRIGIDAIRE
funkcionira popolnoma
avtomatično in zanesljivo.
Ima vedno enakomeren
suh mraz

FRIGIDAIRE
je proizvod

GENERAL MOTORS
ki jamči za prvovrsten
izdelek. Na svetu je že
nad 2.000.000 zadovoljnih
lastnikov

FRIGIDAIRE
aparator

Zahtevajte ilustrirane prospekte!

Neposreden uvoz in izključna prodaja za Kraljevino Jugoslavijo:

»JUGOTEHNA« DRUŽBA Z.O.Z.
LJUBLJANA, GOSPOSVETSKA CESTA 1-3
Telefon 20-80

Stalna razstava: Gledališka ul. 8. Telef. 29-18

Podružnice:

ZAGREB
Gundulićeva ul. 7

BEOGRAD
Kralja Milana ul. 21

SPLIT
Sinjska ul. 2

Levo: Slovenski šahovski vele-mojster dr. M. Vidmar, v sredi-ni Vidmar ml. in svetovni vele-mojster dr. A. Aljehin, zmago-valec na blej-skem turnirju

Desno: Nade-budni slovenski mojster Vaso Pirc

Šahovski turnir na Bledu

Viktor Vodišek

Mednarodni šahovski turnir na Bledu je eden največjih v povojni dobi. Z izjemo Capablance in Rubinsteina vidimo zbrane v areni poleg svetovnega prvaka dr. Aljehina vse sodobne velemojstre. Turnir je tudi številčno močno zaseden. Navzočih je 14 mojstrov, od katerih so 4 Jugoslovani, in sicer: velemojster dr. Vidmar, prof. Astaloš, Kostič in mladi Pirc. Posebnost blejskega turnirja tiči v tem, da je bil začetek v znamenju boja med staro in mlado gardo. Od velemojstrov si je privoščil mlajše še najbolj Bogoljubov — tepe jih zaporedoma vse brez izjeme. Od mlajših mojstrov imata Kashdan in Flohr jako lepe izglede, da se vrineta na

Šahovski mojster Flohr pri študiju šahovske deske

vodilna mesta med velemojstre, od katerih niso več vsi v nekdANJI formi.

Jakost vseh sodelujočih mojstrov je bila izenačena v toliko, da ni za nobeno poedino partijo izrazitih favoritov; zato pa se je bil tudi na vseh deskah hkrati ogorčen boj. Živci večine mojstrov so bili napeti do skrajnosti. Med njimi je bilo tudi nekaj izrazito nervoznih tipov, ki ne prenesejo tekom igre niti najmanjšega šuma. Venomer je bilo čuti Niemcovičev psssst... Aljehina pa je motil celo neznamen rotopot fotografske

zaklopke v toliki meri, da se je že iz principa otepal vseh fotografov ter protestiral v slučaju potrebe kar na naslov turnirskega vodstva, ki je poverjeno dunajskemu mojstru Kmochu. To je tudi edini vzrok, da ne moremo postreči čitateljem z dobrim posnetkom največjega kanona.

Spodnji sliki nam kažeta dve partiji v trenutku napetega študija

Levo: G. Maroczy in E. D. Bogoljubov v borbi

Desno: R. Spielmann in I. Kashdan v borbi

Vse slike foto V. Vodišek

Ženitev Yussufa Khana

Roman. Frank Heller

Ilustriral M. Bambič

(Dalje.)

Črna telesna straža je zvesto stražarčila pred vrati delavnice. Ko je šel Holandec mimo nje, jo je nagovoril po angleško, pa ni dobil odgovora. Bržda so razumeli le materinščino.

Ko je prišel na cesto, je začetkoma brodil ves zamišljen med množico ljudi. Septemberski večer je bil nekam hladno, z jesenskim prizvokom v zraku. Holandčeva glava je bila polna čudovitih kamnov in zato se je šele čez nekoliko časa zavedel, da je lačen.

Stopil je v majhen francosko-italijanski restaurant, mimo katerega je pravkar šel, in si izbral nekaj jedi á la carte in polovično kirwana-cantenaca. Jedel je že zavarek sadja, ko je pogledal kvišku in videl, da stoji ob njegovi mizi mrs. Langtrej, sama, v promenadni obleki.

Gospoda van Schleeten je poglano kvišku.

»Vi!« je zaklical. »Vi!«

»Da, jaz...« je zamrmrala. »Da sem vas našla!... Hvala Bogu! Dovolite, da prisedem?«

Gospod van Schleeten je potegnil stol od mize s tako silo, kakor da ga hoče uporabiti za metalno kopje. Že ji je tudi pomagal pri slačenju plašča. Večerja je vabila in v svitu sveč svojih nad se je že videl, da ji pomaga še vse kaj drugega. Sedla je in raztreseno iskala po jedilnem listu, ki ji ga je brž ponudil francoski natak.

»Danes pa morate dovoliti meni,« je rekel Holandec hlastno. »Dajte mi list za vina, natak.«

Prikimala je nežno in izbrala jedi. Gospod van Schleeten, ki je izbiral šampanjca, je opazil, da je naročila v francoskem jeziku. Malce se je začudil in vprašal, ko je odšel natak:

»Mislim sem, da še niste nikoli bili v Franciji.«

»V Franciji?« je ponovila čez trenutek. »Ne, zakaj pa? Ah, ker znam francosko! To vendar zna vsak olikani človek.«

Holandec ji je brž pritrdil.

Šele pri posladku sta začela govoriti o njem in o tem, kar si je namenil. Do tja pa je poročala gospa o vzrokih svojega nenadnega odhoda. Holandec jo je spremljal z izrazi simpatij. Seveda, bil je nadležni snubec! Brutalni egoist! (Generalna obsodba gospoda van Schleeten). Brezobzirni človek. Brzjavil: »Pridem, počakajte me« in si že domišlja, da bo vse v redu! In da se že more poročiti! Ah, kakšni zaničevanja vredni tipi žive v človeški komediji (gospod van Schleeten); kako težko je življenje za ubogo ženo brez prijateljev (mrs. Langtrej); toda lepo za onega, ki ima saj enega, dobrega prijatelja (gospod van Schleeten).

»Ali mi hočete biti prijatelj?« je zamrmrala.

Gospod van Schleeten je izjavil, da sprejme to vlogo brez omejitev.

»Resničen, dober prijatelj, pa prav nič drugega?« je nadaljevala.

Gospod van Schleeten je pristal tudi na to, pa ne več tako goreče kakor na prvi program. Natočil ji je še šampanjca — zaupa v to rumeno vino, v slučaju nevarnosti pa še bolj v priložnost. Bila je Američanka in Američanke — saj že vemo. Oblegati bo treba.

»Kako sem vesela, da sem vas našla!« je zašepetala in je (malce raztresena) pobožala s svojimi prsti nekam obilno Holandčevo roko. »Kako pomaga slučaj, kadar je človeku najtežje. Če je le bil slučaj!«

Gospod van Schleeten je seveda bil trdno prepričan, da je to bila Previdnost, in skušal ujeti prstke, ki so se pa hitro izognili njegovemu poželjivemu prijemu.

»Govoriva o vas,« ga je prekinila. »Kaj delate zdaj? Imate mnogo posla?«

Gospoda van Schleeten je pograbila želja, da pokaže, kaj vse zna. To je bila tista želja, ki je bila vzrok, da ni

on in nismo mi v zahvalo našemu pradedu več v paradizu. Z zgovornostjo, ki jo je vso zapletla, je opisal naročilo, ki ga je prejel od maharadže, in je prav dramatično opisal dragulje. Zdaj so se ji zasvetile oči in pretrgala mu je niz besedi.

»Moram jih videti!« je zaklicala. »Ljubim dragulje! Nad vse na svetu.«

»Nad vse na svetu?« je ponovil Holandec razočaran. »Bojim se, da bo to nemogoče, mrs. Langtrej. Dovolj brezobzirno je bilo z moje strani, da sem vam povedal o vsem tem.«

»Meni! Ali ste pozabili, kaj ste mi obljubili, da boste moj prijatelj? Če je kaj na svetu, kar je vrednejše od diamantov, potem je to pravo prijateljstvo. In prijatelju se sme zaupati najintimnejše skrivnosti, kajne, gospod van Schleeten?«

Gospod van Schleeten je priznal, da ima prav. Toda da bi ji pokazal dragulje —

»All right. Nočem več govoriti o tem,« je rekla z nekim prizvokom mrzlega začudenja v glasu, ki je poglano Holandcu tisoč mravljincev po hrbtu. »Ne skrbite. Ne bom nič izklepetala.«

Rožasti žar voščenih svečk nad Holandčevimi sanjami v prihodnosti je zatrepetal ob njenem hladnem glasu kakor v prepihu. Hitel je jecljati:

»Mrs. Langtrej... najdražja prijateljica... vidite... da, kaj naj rečem?... Počakajte, ne prekinite me! Možno bi bilo...«

Njene oči so postale tople in žareče. »Naj slišim,« je rekla. »Angel ste!«

Gospod van Schleeten si je pogladil svoje rumenosive brke. »Stvar je taka,« je zašepetal, »da potrebujem pri svojem delu pomočnika, to sem ugotovil danes. In če — to se pravi, obleči bi morali moško obleko — in to —«

»Moško obleko! Moj Bog, kako zabavno! Kaj ste se spomnili, dragi prijatelj! Vi ste angel!«

Gospod van Schleeten se je že napol kesal. »Težavna zadeva bi to bila,« je rekel počasi. »Razumete, če bi vas kdo v hotelu spoznal, potem bi bila oba popolnoma osramočena.«

»Pa če bo noč,« je rekla. »Pri električni luči me ne bodo spoznali, če bom preoblečena. Do katere ure delate?«

»Kakor hočem,« je priznal gospod van Schleeten.

»Bog, potem lahko delate tudi ponoči!«

»Da, lahko,« se je umaknil Holandec.

»Torej pridem ponoči,« je kliknila vznemirjeno, vsa vesela, da je na tako lahek način rešila težavni problem.

Gospod van Schleeten se je stresel. Kako bi bilo z majhno večerjo, ki bi jo ožarjali še čudoviti dragulji?

»Moral bi priti zvečer, okrog desete ure,« je rekel. »Moral bi tudi pripraviti polkovnika na to, da bom imel pomočnika. Teda je večina gostov v postelji ali pa v gledališču.«

Plasknila je z rokama in mu stisnila roko kar čez mizo. »Bog, kako dražestno! To bo najbolj dražestno od vsega, kar sem doživela v življenju. In vam se moram za to zahvaliti!«

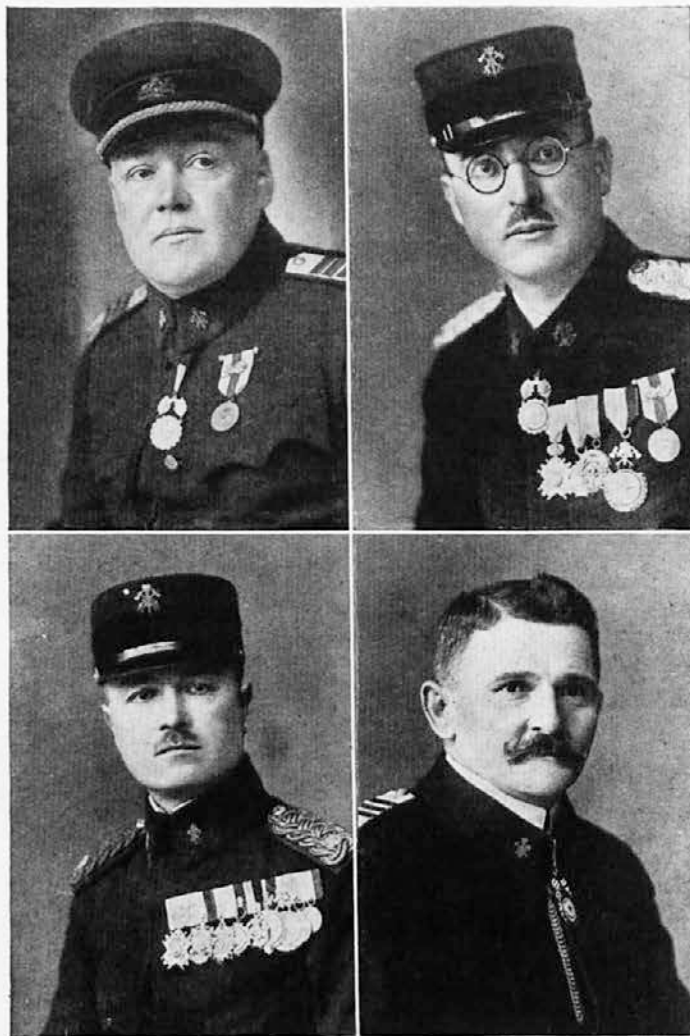
»Toda,« je bebljal Holandec (kesal se je in se oprijel še druge bilke), »pred vrati stoji črna telesna straža z golimi sabljami in —«

»Nič ne dé,« je rekla mrs. Langtrej, »prav nič, če vem, da imam pravega prijatelja pri sebi!«

Povečerjala sta v očarljivem razpoloženju, saj kar se tiče mrs. Langtrejeve. Upanje pa, ki se ga je nadejal gospod van Schleeten od šampanjca, se ni izpolnilo. Kljub tej rumeni in izdajalski pijači se je moral posloviti od mrs. Langtrejeve ob vratih avtomobila (preselila se je namreč v majhen družinski hotel, je rekla). Pritisk njene mehke, trdne roke in pogled skozi tančico sta še vedno obljubljal sladke možnosti za bodočnost. Ko je stopal gospod van Schleeten proti domu, se je kmalu prepričal, da je vražji dečko in da bo vse dobro šlo. Jutri zvečer, v sobi maharadže...

Beli zobje: Chlorodont

prijetno osvežujoča zobna pasta s poprovo meto tuba Din 8.— in Din 13.—

Naši gasilci: Zgoraj levo: Načelnik »Prost. gasilnega in reševalnega društva« v Celju g. I. Jelenc. Desno: Načelnik žalske gas. župe g. K. Golobranc. Spodaj levo: I. podstarosta Jug. gas. zveze g. J. Vengust. Desno: Poveljnik »Prost. gas. in reševalnega društva« v Celju g. F. Košir

IX.

Jussuf Khan se vrne.

Ko so detektivi odšli in se je Bowlbyeva družina pod predsedstvom mrs. Bowlbyeve že do dobrega pogovorila o vlom in o izginotju mrs. Langtrejeve, je premišljeval Allan o zasebni nezgodi. Ne bilo bi pa prav reči, da si je delal posebne težkoče. Kaj si je bil zašepetal, ko mu je pred dnevi izginjala domača obala izpred oči? Naprej, prigodam nasproti! Brez dvoma je doživel prigode; toda usoda je tudi sprejela njegovo izzivanje in mu zadala občuten protiudarec. Če bi bil gospod Mirzl prav tako ekscentričen, kakor je drzen, bi bil Allan danes brez kovčegov in brez blagajne — kaj naj bi počel? Naj brzojavi domov...? Te misli ni domislil do konca, pokazala se mu je slika divje vpijočih prejemnikov menic. Izognil se bo ponovitvam. Saj se lahko zgodi, da bo gospod Mirzl — ekscentričen kakor je — spremenil svojo sodbo in bo poslal denar prav tako nazaj kakor prej kovčege. Vseeno pa bi bilo najbolj varno, da spravi na varno ostanek svoje blagajne. V sredo jo je izročil bančnemu uradu hotela, s pripombo, da more denar vzeti le on sam oziroma prinašalec čeka, ki bi bil od njega podpisan. Dva izvoda svojega lastnoročnega podpisa je izročil uradniku.

Še isti večer okrog sedmih je videl Allan gospoda z orlovskim nosom. Zdaj je vedel, da je to mynheer van Schleeten, specialist za dragulje. Prišel je po stopnicah od maharadževih sob in bil nekam razburjen. Kmalu nato je zagledal ravnatelja hotela. Allan se je ojunačil in stopil k njemu.

»Ali vas smem nekaj vprašati, gospod ravnatelj.«

Ravnatelj, ki je poznal Allana od včerajšnjega zaslišavanja, je prikimal dobrohotno. Saj je to bil mladi mož, ki se mu je treba zahvaliti, da ni bilo vse izgubljeno.

»Nimate še nobenih vesti o maharadži?«

Ravnatelj je mrko zmajal z glavo: »Žal še ne. Upam, da ste bili obzirni?«

»Seveda. Nikomur nisem rekel niti besedice, razen Bowlbyevi družini. Ali vas morem še nekaj vprašati? Pravkar sem videl starega draguljarja, ki ga je bil poklical maharadža. Ali še dela, čeprav je njegova visokost izginila?«

»Da, prišel je danes zjutraj in ker nisem vedel, kaj naj napravim, sem šel z njim k polkovniku...«

Ravnatelj se je prekinil in skušal prikriti smehljaj.

»Sam sem imel včeraj priliko, govoriti s polkovnikom«, je rekel Allan. »Gospoda van Schleeten je najbrž pozval, naj izgine kamorkoli?«

»Nekaj podobnega. Potem pa se je polkovnik pokesal in ga je prosil — da, prosil ga je —, naj začne z delom. Gospod van Schleeten je delal ves dan zgoraj.«

»Ali mislite, da bi ga v tej samoti mogle zmotiti skušnjave,« je vprašal Allan. »Odhaja in prihaja kadar hoče?«

»Njega?! Saj je bogat kot knez in eden najbolj znanih specialistov za dragulje v Evropi! Na ta način bi ga mogli obdolžiti tudi vloma.«

»Oprostite mi,« je rekel Allan, »vlom se mi preveč podi po glavi. In še neka stvar je, za katero slučajno vem.«

»Kaj neki?«

»Slučajno vem, da je gospod van Schleeten pobliže ali vsaj znan z mrs. Langtrejevo, ki je včeraj zjutraj izginila.«

»Slišal sem podtikanja mrs. Bowlbyeve o tej dami. Toda detektivi so le zmignili z rameni, niti nam niti njim ni znanega o nji nič slabega. Če ste jo tudi videli v istem vaku kakor Mirzla, vendar ne morete trditi, da bi se poznala. Pazili pa bodo nanjo.«

»All right,« je rekel Allan. »Samo to sem vam hotel povedati, kar vem.«

Ravnatelj se je priklonil in odšel v pisarno.

Hip nato je bil Allan priča prizora in bi se smejal na vse grlo, če bi ne spoznal resnosti položaja. Stari polkovnik je prišel po stopnicah in skočil z nervoznimi koraki proti pisarni. Mimogrede je ošinil Allana z jeznim pogledom. Bržda še ni bil prepričan, da ne izvirajo vsi ti atentati od Allana. Preden pa je vstopil, se je vrnil ravnatelj. Na obrazu se mu je risalo razburjenje. Ko je zagledal polkovnika, je vzkliknil. Allan je opazil, da razklada nekaj s pridruženim glasom staremu vojniku. Polkovnik je strmel negibno vanj in nato zarjovel, da so poskočili gostje v veži s svojih sedežev. Takoj nato je zdiral kakor nor po stopnicah. Allan je hitel k ravnatelju, da izve, kaj se godi. Ali so umorili maharadžo?

»Uboji polkovnik Morrel,« je rekel ravnatelj, »čudil se bom, če po tem strašnem kriku ne bo zvedel ves hotel, kako je s stvarjo.«

»Kaj pa je? Ali so našli Visočanstvo mrtvega?«

»Tako hudo ni — še ni. Niso ga še našli in to je prav tako hudo.«

»To je polkovnik že moral vedeti?«

»Da, toda pravkar smo prejeli telefonsko obvestilo od nadzornika Mc Lowndes — tisti suhi mož, ki vas je včeraj zasliševal. Njegovi ljudje so preiskali lokal, o katerem ste govorili!«

»Našli so klub požiralcev ognja?«

Na solncu v Tivoliju

Foto V. B.

»Uradno se imenuje drugače — angleško-francoski prijatelj gledališča ali nekaj podobnega. Klub požiralcev ognja je le ljub-kovalno ime med člani. Neki Hardy je predsednik. Listine so bile v redu. Hardy ni nikoli slišal o Mirzlu ali njegovih ljudeh. Pred dvema dnevoma sta ga obiskala dva moža, Stanton in še drugi, ki je bil vpisan z imenom Müller. Naročila sta loži številka 5 in 6 za tisti večer — to je bilo vse, kar je Hardy vedel ali vedeti hotel. Sluga ni povedal več. Kako se vam je posrečilo oditi, mu je bila uganka, ker je le on sprejemal goste in jih odpravljaj. Okrog tretje ure zjutraj so mu pozvonili iz številke 5, kjer je našel družbi iz številke 5 in 6, razen vas. Vprašal je zaradi vas Müllerja, ki mu je odgovoril, da ste v dvorani in da plešete, da pa lahko ostanete. Stanton in črna gospoda, ki sta bila veselo razpoložena, da hočejo zdaj iti. Veste, odkrili so namreč, da ste vi ušli in so bili prestrašeni. Sluga jima je pomagal, da so prenesli maharadžo in dvornega pesnika, ki ju pa ni poznal, v dvigalo. Sluga je videl, da so šli v avto in se odpeljali. Številke avtomobila ni pogledal, tudi naslova ni slišal. — To je vse. Zdaj razumete, da je maharadža v krempljih lopovov in kaj to pomeni.«

»Izsiljevanje.«
»To je najmanjše in žalost moramo reči, da je najugodnejše zlo. Izsiljevanje od mene zaradi hotela in od polkovnika zaradi Njegovega Visočanstva. — Ah, da bi ne bil teh ljudi nikoli sprejel!«

Ravnatelj je nekaj zamrmral, česar Allan ni čul, toda ugotovil je, da je bila kletev. Nato je ravnatelj oddirjal.

Allan je sedel v veži, naročil je whisky s sodo in začel premišljevat o zadnjih poročilih. Nekaj mu je bilo še nejasnega, zaradi nenadnega konca razgovora z ravnateljem. Ali policija ni zadev tega kluba preiskala temeljiteje? Ali je poznal Hardy gospoda Stanton in Müllerja kot člana kluba? V tem slučaju je moral vedeti za njuni naslov? Ali jih je skušala policija najti s pomočjo avtomobila?

Allan je šel spat, ni pa mogel več govoriti z ravnateljem, niti ni našel odgovora na svoja vprašanja. Bowlbyevi so bili ta večer nekam povabljeni; sluge so stražili, da preprečijo ponovni Mirzlev obisk.

Sledeči dan ni prinesel nobenih novih dogodkov, dasi so jih bili prejšnji dnevi tako bogati. Maharadže ni bilo, izginil je, njegovi ugrabitelji niso dali od sebe nobenega glasu. Okrog sedme ure zjutraj je Allan zopet videl polkovnika in je tisti hip začutil usmiljenje s starim gospodom, tako razburjen in nervozen je bil videti. Kmalu nato je stal ob vhodu v jedilnico in kramljal z mr. Bowlbyem. Tedaj je prišel mimo ravnatelj.

»Če bi lopovi saj pisali in povedali kaj zahtevajo«, je rekel. »Ubogi stari Morrel bo še znorel, če ne dobimo v kratkem kakšnih vesti.«

Allan je uporabil priliko in izrazil svoje pomisleke k večrajšnjemu razgovoru. Ravnatelj je zmigal z rameni, besede so se mu kar skotalile iz ust: »Preiskave! Seveda stori policija vse kar more, pa — saj veste koliko je to! Iskali so avtomobil, Hardya in slugo so gotovo danes desetkrat zaslišali, seznam članov so natanko preračunali. Seveda sta Stanton in Müller, odkar sta se vpisala, desetkrat premenjala svoje naslove, danes živa duša ne ve, kje stanujeta. Mož, ki ju je uvedel v klub, v ta prokleta kočljivi klub, je bil neki francoski baron z imenom de Citrac ali podobno —.«

»De Citrac!« Allan se je zdrznil. »Poznate to ime, mr. Bowlby? To je mož, ki je v Ameriki flirtal z mrs. Langtreve, kakor je pravila vaša soproga! Bodite prepričani, de Citrac je Mirzl v svoji lastni osebi!«

Ravnatelj in mr. Bowlby sta strmela vanj, mr. Bowlby je dal od sebe še rezek, bogato preminjan ekspresni signal kot izraz svojih misli: »By Jove! Prav imate, mladi prijatelj! Gotovo! Prav imate, čutim to!«

Ravnatelj je zmigal z rameni: »Vsekakor je izredno bogat in ima dva ali tri gradove v Franciji, tako vsaj trdi Hardy. Če je to res, nam zdaj ne pomaga mnogo, ker se mudi zaradi ubogega Morrela. Milost z nebes bi bila, če bi lopovi vsaj pisali in navedli ceno, to pravim, četudi zveni strahopetno«

Majdica že zna to.

Mala Majdica gre posebno rada sama nakupovati. Nedavno ji je hotel dati trgovec mesto Schichtovega Radiona nekaj bajé „prav tako dobrega“. Ali Majdica s tem ni zadovoljna, ker se ona že spozna v tej stvari. „Jaz in moja mamica jemljeva samo Schichtov Radion; nekaj boljšega sploh ne morebiti“, odvrne ona trgovcu in vse žene v trgovini ji smehljajoč pritrdijo.

**SCHICHTOV
RADION
PERE SAM
IN VARUJE PERILO
ZAJAMČENO BREZ KLORA**

Mrs. Bowlbyeva ni tako pomilovala maharadže in njegovega vodnika kot ravnatelj, ko so pri obedu znova začeli govoriti o vsem.

»Ubogi polkovnik! Naj bi pa bil bolje pazil na zverino. On bi že moral vedeti, kakšen je. Če jih imate sto petdeset vsak dan na razpolago, se temu ni mogoče brž odvaditi. Recite, kar hočete, mr. Cray, jaz vem, da je bil v damski družbi tisti večer. Helena, otrok moj, ne poslušaj kaj govorim!«

»Ne, mama!«

»In Langtreveva žena! Pomislite, ti debeloglavi detektiv niso niti hoteli poslušati, kar sem pripovedovala o njej! Nedolžna! Seveda je nedolžna, kar ima dolge lase. Poznam možove. Ona je raportirala lopovom, da je John povabil mr. Craya k sebi. Mr. Cray, ne ugovarjajte, prosim.«

»Ne bom, mrs. Bowlby. Slišali ste, da je neki baron de Citrac uvedel dva Mirzlova pomočnika v klub požiralcev ognja?«

»V lokal!«

»Da. Ali ne mislite, da bi bila de Citrac in Mirzl ena in ista oseba?«

»Seveda!! Vi ste genialni, mr. Cray. Seveda! Pomilujem Mirzla. Prej mi prav za prav ni bil tako nesimpatičen —, toda če ima tak okus... Ali veste vi, kaj jaz zdaj mislim, mr. Cray?«

»Ne, mrs. Bowlby.«

»To, da je Langtreveva žena odvedla princa na svoj račun! Ves svet jo pozna, kakšna je in ona — Helena, otrok moj, ne poslušaj kar govorim.«

»Nisem, mama.«

Allan se je nečesa spomnil: »Ali kdo ve, če je danes delal stari draguljar?«

Mr. Bowlby je prikimal: »Prišel je danes zjutraj in delal do pol sedmih. Govoril je z ravnateljem — s polkovnikom itak ni mogoče govoriti — in mu rekel, da bo delo dlje trajalo, kot je bil mislil. Prosil je, naj mu dovolijo, da pripelje zvečer pomočnika iz svoje delavnice. Ravnatelj je govoril s polkovnikom in ta je privolil.«

»Mislim si, kakšne izraze je pri tem rabil«, je rekel Allan.

Po obedu so se zabavali v prostorih Bowlbyeve družine — poleg drugega je bil na razpolago tudi ameriški whisky, ki sta ga posebno častila mr. in mrs. Bowlby. Gospa seveda vedno daleč od drugih ljudi.

Allan je ostal do desetih, ko so šli Bowlbyevi spat, ker so prejšnjo noč dlje čuli. Allana so pozvali, naj še sedi in se sam osvežuje, toda on je odklonil in se poslovil. Ko je prišel v vežo, je pomislil, kaj naj počne. Široka dvorana je bila brez ljudi razen slug. Sklenil je, da se malo sprehodi, in oblekel svršnik iz garderobe. Tisti hip, ko je že hotel iti, so se odprla vrata in prikazal se je stari draguljar s preprosto oblečenim človekom. Gospod van Schleeten je držal besedo in je prišel, da bo delal ponoči. Upati je bilo, da bo maharadža še našel priliko za nagrado tej pridnosti. Allan se je umaknil, da napravi prostor. Pogledal ju je, pa že ni več mislil nanju. Gospod van Schleeten ga je pogledal z jeznim bliskom. Iz kakšnega vzroka se srdi na Allana? Saj je bila Allanova zasluga, da je sploh mogel delati. Allan je šel in prej še hitro pogledal

pomočnika, ki ga je bržkone zmedlo razkošje hotela, niti globoko na oči potisnjene čepice ni snel. Mimogrede se je spomnil Allan, da je že moral nekje videti take sive oči, kakor jih je imel delavec. Že je bil skozi vrata in je šel po širokih marmornatih stopnicah navzdol.

Ozrl se je na pročelje. Spremlstvo družine Bowlbyeve je še imelo luč. Maharadževa okna so bila temna — razen enega, to je bilo polkovnikovo okno. V tem se je pokazala luč še v dveh oknih. Gospod van Schleeten je torej že prispel s pomočnikom. Allan je hotel oditi, tisti hip pa se je zgodilo nekaj čudnega.

Na steklu okna, ki se je pravkar osvetlilo, se je za trenotek pokazala roka z razprtimi prsti. Prsti so se nato stisnili, zopet razprli in znova stisnili. Nato sta se pokazala le dva — iztegnjena. Nato je roka izginila. Vse to se je zgodilo bliskovito. Allan, ki je še stal spodaj in gledal navzgor, ni vedel, ali je videl prav, ali je bil žrtev privida. Nihče manjši kot ravnatelj hotela je jamčil za dobro ime gospoda van Schleeten. Kaj naj bi torej mislil o tej roki na steklu drugega kot to, da more biti signal za nekoga zunaj? In čemu bi kdo signaliziral komu ven, če pa ima na razpolago vse osebje velikega hotela? Pri vsem spoštovanju do ravnatelja...

Allan je filozofsko zgubančil čelo in šel par korakov ob pročelju. Zmešane misli so mu plesale kot snežinke po glavi. Ali je bil Mirzl zvezan z gospodom van Schleeten? Šele pol minute nato, ko je že izginila skrivnostna roka, se je spomnil tega, kar je vendar bilo tako razumljivo: če je nekdo signaliziral iz razsvetljenega okna z namenom, da ga nekdo zunaj razume, potem je ta nekdo moral biti v bližini, da vjame signal. Začel se je torej ozirati po cesti, ki ni bila baš močno osvetljena. Mnogoča ljudi se je gnetla po njej, četudi Monmouth Square ni ena najbolj obljubljenih cest. Allan, ki bi ji kdo signaliziral, bi torej morala stati pred hotelom in čakati. Ali je stala kje kaka mistična oseba? Kolikor je mogel videti, je stalo le pet ali šest avtov v bližini. Nu, to ni mogla biti ovira, da bi v enem izmed njih...

Allan se je zdrznil in triumfujoče zarjul v sebi. Haha! Ali je to bil načrt? Ali je gospod van Schleeten tudi v zaroti? Ali pa je bil samo marioneta, ki so jo mogli gibati z vrvice, ki bi ji najjudaneje sledil? Mr. Bowlby je slišal in pripovedoval, da je Holandčeva slabost lepi spol — ali je mrs. Langtrejeva to vedela? In je zato bila s posebnim namenom v ekspresu tako milostna z njim in jezna na Allana, ki je grozil, da moti njun razgovor? ... Ali je mogoče misliti, da so se mu zato zdele pomočnikove oči tako znane?

Roj misli, ki se je rodil iz te zadnje, je brenčal v Allanovi glavi. Ko se je tako prepiral (kar je dražilo i njegovo samoljubje i želja po maščevanju), da ima prav, je ostalo le še eno vprašanje: Kaj naj stori?

Hodil je po hodniku, oči so mu zdaj gledale na razsvetljeno okno, kjer pa ni bilo več videti roke, zdaj na ljudi, ki so hodili mimo, da bi odkril sokrivca. Ravnatelj? Naj gre k njemu? Brez dvoma bi se mu smejal. Ravnatelj je preveč

energično poudarjal svoje zaupanje v gospoda van Schleeten, da bi zaradi neutemeljenega domisleka nekega mladega moža, kot je Allan, spremenil svoje mnenje — četudi je že bilo dokazano, da ima Allan srečne domisleke.

Morda je pa le bil samo neutemeljen domislek, da ni bil to delavec, ki je spremljal Holandca, in signal in vse to. Kaj naj vendar reko prizadeti gospodu van Schleeten, če je imel Allan prav? Saj je stala straža pred vhodom.

Nova misel je stresla Allana. Šinila je vanj, ko se je ozrl na razsvetljena polkovnikova okna.

Polkovnik! Ta bo pač vedno pripravljen, da bo sumil o vsakem — bržkone v prvi vrsti o Allanu! ... Toda Allan ni tratil časa, da bi našel drugo pot. Zdrvel je v hotel in naprej k maharadževim sobanam. Videl je črno telesno stražo, ki je stražila na hodniku pred sobami. Polkovnikova soba je bila na skrajnem koncu hodnika in pred njo je stal možak v livreji s sifonom in steklenico whiskyja na podnosu. Prst je držal pri vratih, kakor da je pravkar potrkal. Bržkone je polkovnik hotel utopiti svoje skrbi v majhni večerni alkoholni omami. Tisti hip, ko je možak odprl vrata, je že stal tam Allan.

Moram govoriti s polkovnikom! je zaklical in zgrabil moža za roko.

Sluga ga je mrzlo pogledal. »Ob tem času ne sprejema gospod polkovnik.« je rekel in se skušal oprostiti Allanovega prijema. Toda Allan ga je držal trdno kakor rešilno vrv.

»Zagovarjati se boste morali, če me nočete javiti. Slišite! Moje ime je Allan Kragh, polkovnik ve, kdo sem. Slišite!«

Allan ni govoril do konca. Polkovnik Morrel se je nenadoma prikazal v vratih, ves bled od razburjenja. Neutajljivo je bilo, da ni bil ta whisky, ki mu ga je sluga zdaj prinesel, prvi, ki ga je danes videl. Ni mogel stati ravno. Njegove oči, ki so metale poglede kakor sulice, so le stežka merile z njimi.

Ko je zagledal Allana, je zarjovel kot tiger: »Vi! Kaj za vraga iščete tu? Ali ste ukradli dragulje, ali imate vesti od svojih tovarišev, koliko zahtevate za maharadžo?«

Allan je hitel kar naravnost: »Polkovnik Morrel, ne mislim odgovarjati na vaše očitke. Če pa vas zanima, da vam mislijo prav danes ukrasti dragulje, tedaj to veste. Lahko noč!«

Polkovnik je bil v enem skoku za njim in ga zgrabil za roko: »Lahko noč! Kaj za vraga mislite s tem? Ali hočete nocoj ukrasti dragulje in mi to naprej pripovedujete? Tako gotovo, kot mi Bog pomaga, jaz vas...«

Allan je zajel starega vojščaka s pogledom, ki ga je prisilil, da je spustil Allanovo roko in obmolknil sredi stavka. Zastrmel je predse in pogledal nato Allana.

»Kaj za hudiča ste rekli?« je zamrmral nerazločno.

»Kar sem vam rekel, polkovnik Morrel, je bila moja misel, da vam hočejo nocoj ukrasti dragulje. Ali slišite, n o c o j? Morda že zdajle, morda v eni uri. Ne vem natanko, toda mislim tako. Ali vas to zanima toliko, da boste zavrnilo to čašo whiskyja?«

Polkovnik se je vzpel, toda kmalu je pogled zopet povsili.

»Nesi proč, John,« je rekel. »Nocoj nič več! Vstopite, dragi gospod.«

Spremlil ga je v sobo, šel nato v kopalnico in si parkrat z gobo zmočil čelo. Nato se je vrnil k Allanu. »Ali kadite?« ga je vprašal. »Ne? Pripovedujte mi, kar mislite, da veste.«

Mlad akrobat se vadi na vrv

Trije prijatelji

Foto Štefan Rovšek, Kranj

Allan je počasi in razločno začel pripovedovati o dejstvih, na katerih je temeljila njegova teorija. Polkovnik je poslušal z zgubančenim čelom. Večkrat se mu je pokazalo v očeh, da komaj ureja misli. Allan je ponovil, dokler ni mislil, da je polkovniku vse jasno. Ko je končal, je polkovnik zmajal z glavo.

»Nočem vas žaliti,« je rekel. »To sem napravil že prevečkrat. Toda... ali ni vaš dokazilni material za vašo teorijo v primeri z vašo teorijo malce presuh?«

»Čisto vašega mnenja sem. Toda kako si morete razložiti roko?«

»Slučaj. In če bi bila vaša teorija resnična, kaj naj bi nam napravila ženska? Van Schleeten vendar ni otrok. In kako naj bi ušla s svojim plenom?«

»Tega vam ne morem reči; toda kako to, da je van Schleeten tako navdušen za delo, celo v večernem času?«

»Za to ga je pozvalo Nj. veličanstvo še prav posebno. In že takrat je rekel, da bo delal tudi ponoči, in to je bilo precej pred prvim atentatom.«

Allan je povsili glavo in razmišljal. Polkovnik je imel prav. Njegova teorija je bila fantastična, toda vendar... Obrnil se je k staremu vojščaku: »Polkovnik Morrel! Prav nič drugega ne bi rad kot to, da poskusiva. Razumeti morate, stvar se me prav za prav nič ne tiče. Toda vseeno pogledjva v sobo, kjer dela van Schleeten, če je vse v redu. Ali pa pojdite le vi! To pač morete, nič posebnega ne bo to.«

Polkovnik je pomislil. Zmigal je z rameni in že je mislil Allan, da je igra izgubljena. Tisti hip je polkovnik skočil pokonci.

»All right!« je rekel. »Ne bilo bi prav, če bi ne bil pravičen do vas. Grem. Vi pa pojdite za menoj, če hočete, da boste mogli pogledati v sobo. Seboj vas ne bom mogel vzeti, saj me razumete.«

Odšla sta iz sobe in sta dvorila drug drugemu: Allan je hotel dati prednost staremu gospodu, ta pa je hotel izkazati to čast svojemu gostu. Končno je zmagal Allan s svojo švedsko vljudno vztrajnostjo. Napravila sta par korakov po debeli orientalski preprogi na hodniku in že sta bila pred sobo. Črna straža je pozdravila polkovnika s svojimi krivimi jata-gani. Ta jih je nagovoril z nekaj besedami v vreščemem dialektu.

»Če so slišali kaj sumljivega,« je pojasnil Allanu.

»Ali so?«

»Ne. Toda — nadaljujva.«

Prijel je za kljuko. Vrata so bila zaklenjena. Preden ga je mogel Allan zadržati, je dvignil roko in potrkal. »Polkovnik Morrel!« je zašepetal Allan. »Kaj počenjate? Če bo zdaj —«

Ni mogel končati stavka. Iz sobe ni bilo glasu. In zdajci je vzplamtela sanjajoča whiskyjevska besnost polkovnika v svetel plamen. Zarjovel je, potegnil črnemu vojščaku sabljo iz rok in z enim udarcem preklal vrata po sredini, da je zadonelo kakor strel iz topa po hodniku. (Allan se je komaj zavedel, kako se mu je to posrečilo.)

Naši otroci

V eni vrsti

Foto Reesch, M. Sobota

Na visoki skali

SOLNČNE PEGE

odstranjuje hitro
in brez sledu

„CREME ORIZOL“

Dobi-
va se povsod

DEPOT: COSMOCHEMIA, ZAGREB, Smičiklasova ulica 23

Naročajte „ILUSTRACIJO“!

Se dva udarca, nato se je zagnal z vso močjo proti vratom. Udala so se, polkovnik je zletel skozi, za njim Allan in črni vojščaki. Komaj so še vjeli krasno lepo sliko, hip nato pa je izginila, ker jo je prepodilo šest zaporednih polkovnikovih strelcev.

Okno je bilo odprto in v njem se je pokazala v hipu, ko so pridrli v sobo, preprosto oblečena oseba, ali boljše, glava te osebe, ki jo je pokrivala siva sportna čepica. Izginila je v hipu, ko se je zakadilo šest polkovnikovih strelcev. Allan se v tistem hipu ni zavedel, kako je mogla tako hitro izginiti. Tedaj pa je že stal pri oknu in razumel. Fina vrvena lestev se je gnala ob zidu do tal. Oseba, ki je pravkar izginila, je bila že doli in prav tedaj, ko sta Allan in polkovnik prišla do okna, se je zgodilo največje presenečenje v bliskoviti vrsti teh dogodkov. Begun, ki je moral preplezati po vrvi s kakšno spretnostjo, se je zdaj čisto zavedal resnosti položaja in je imel še toliko časa, da je napravil hitro kretanje z roko — prižgal je žveplenko. Tedaj, ko je stegnil Allan nogo skozi okno, da bi splezal po vrvi navzdol, je v hipu zagorela vrv spodaj in zgoraj. Bržkone je bila za to pripravljena že prej s kakšno užigalno snovjo. Še je imel Allan čas, da se je umaknil, tedaj pa so že dosegli plameni okno. V onemoglem srdu je zagnal polkovnik svoj izpraznjen revolver za begunom. Zgrešil je. Sekunda je minula in neznanec je izginil v svetlem, črnem autu, ki se je pojavil nekje iz niča.

Allan in polkovnik sta se pogledala in njune oči so vpile isto besedo: prepozno! — Tedaj pa sta zagledala nekaj, kar je pritegnilo njune misli.

In to je bil mynheer Jan van Schleeten, znameniti specialist za dragulje, ki se je skušal podpreti s komolcem na zofi in strmlet iz izgubljenimi očmi in odprtimi usti okoli sebe. Poleg njega je stala miza z orodjem in kaseta iz mahagonija, polna svetlih draguljev. Prve besede, ki jih je Holandec izrekel, so bile: »Ona! Kje je ona!«

Zdaj je bil Allan gospodar položaja. Z dvema korakoma je bil pri Holandcu. S prsi tega gospoda je vzel moker robec in zamahnil proti polkovniku.

»Poglejte, gospod polkovnik, kaj premore slaba ženska! Chloroforma dovolj za konja! Zdaj se sploča, da pogledamo, če smo prišli še ob pravem času. Gospod van Schleeten, vstanite in pomagajte nam. Pomislite, da gre za vašo čast in vaše dobro ime!«

Stari Holandec se je dvignil in zamigal, kakor da je zelo pijan. Polkovnik je bil zdaj po begu zločinca ves otopel in strmlet brez moči okrog sebe. Allan se je moral lotiti vse zadeve.

»Prosim vas, poskrbite, da dobimo malo kave, gospod polkovnik!« je rekel. »Poglejte, kakšen je gospod van Schleeten. Močna kava, ta edina ga more spraviti na noge.«

Polkovnik je zamrmral nekemu vojščaku nekaj besedi in ta je oddirjal. Minuto kasneje je zlił gospod van Schleeten z Allanovo pomočjo čašo kadeče se kave vase. Prvo, kar je storil, je bilo to, da se je zravnal in zabodel oči v Allana.

»Vas poznam,« je rekel z bebljajočim glasom. »Vi ste — vi ste zločinec.«

»Molčite, možak,« je zavpil polkovnik, ki se je v tem hipu zbudil iz omame. »Zahvalite Boga, da je ta mož prišel! Sicer bi bili jutri v kehi.«

Gospod van Schleeten je zrl vanj s topimi pogledi. »Saj sem ga videl,« je mrmral, »saj sem ga videl na neki postaji — kako se ji pravi? — da — v Kölnu — in tamkaj so ga aretirali. On je —.«

»Spijte kavo in molčite!« je zarjovel polkovnik. »Nato h kaseti in povejte nama koliko manjka!«

Se nekaj časa je prešlo, da se je gospod van Schleeten zmogel uslišati te tri želje. Precej časa je preiskoval kaseto in v tem času je bil Allan spodaj pri zbegnem nočnem vratarju, ki je moral telefonirati policiji. Ko se je vrnil, mu je bilo namenjeno to zadoščenje, da mu je planil polkovnik Morrel nasproti. Zgrabil ga je za obe roki in zdelo se je, da ne manjka mnogo in bi mu jih bil poljubil.

»Okovi so preveliki, preveč v oviro in njej se je tako mudilo!« je zavpil. »Mogoče manjka eden od diademov, več pa ne. To prisega prokleti Holandec. Čisto pravilno, ta mala, zvita čarovnica in pustolovka ga je zmedla in njeni načrti bi se bil posrečil, če bi vi ne —.«

Allan ga je poskusil prekiniti s svojo švedsko skromnostjo. Zelo pozno je to noč legel. Prvič je vse pošteno zaslišal detektivski nadzornik Mc. Lowndes (po tem zaslišavanju šele je smel iti gospod van Schleeten domov, seveda v spremstvu detektiva); drugič polkovnik ni hotel spat, dokler ni svojega jutranjega mačka podvojil s steklenico šampanjca, ki sta jo spila z Allanom. Ko sta izpila, je izjavil brez vseh omejitev, da še ni srečal človeka, ki bi se mu na čelu tako harmonično sestale vse dobre lastnosti, kakor se je to zgodilo pri Allanu.

Allana je drugo jutro okoli desetih zbudil neceremonijalni prihod mr. Bowlbya. Kar je imel povedati, ni bilo prav nič manj važnega kot to, da so našli tisto jutro okoli pol sedmih v Viktorija-parku v East Endu Yussufa Khana in starega Alija čisto pijana in brez zavesti.

Na vsakem je bila prilepljena tale etiketa: Oddati v grand hotelu Hermitage.

Allan še ni izvedel vsega natanko — mr. Bowlby prav za prav ni vedel več kot to, kar je zvedel od ravnatelja — in tudi sam ni povedal več kot v grobih obrisih nočni doživljaj, ko ga je zmešala nova senzacija. Še ga je spremljal mr. Bowlby, ko je šel v hotelsko menjalnico, da vzame nekaj funtov svojega tu shranjenega denarja.

Mladi mož za pregrajo ga je debelo pogledal, nato pa ga je vprašal z napol prestrašenim in napol nezaupljivim izrazom, če je pozabil, da je bil pred eno uro pri njem in vzel ves svoj denar.

X.

Kaj napravi divja noč iz kneza in poeta.

Allan se je zastrmel v gospoda Bowlbya in mr. Bowlby v Allana. Nato je spustil iz sebe ekspresni signal, ki je šel po vseh nadstropjih hotela in zvenel: Življenjska nevarnost, vse zavore, takoj ustaviti!

»Že zopet Mirzl! By Jove!«

Končno je Allan našel svoj glas in rekel uradniku: »Ali morem govoriti z vašim šefom?«

»V tem trenutku sem sam tukaj, sir, toda če želite, pokličem ravnatelja hotela. Vidim, da nekaj ne gre skupaj, četudi ne razumem.«

»Hvala. Pokličite ga takoj.«

Tri minute nato je pridirjal ravnatelj. Že oddaleč je bilo neutajljivo, da ni najboljšje volje in besede, ki jih je rekel že med vrati mr. Bowlbyu, so takoj izdale vzrok.

»Bog naj ve, čemu sem vas prosil, da zamenjate sobe, mr. Bowlby!«

»Ali je kaj novega?«

»Novega? Nič drugega kot to, da to jutro letajo štiri ducati novinarjev za mano. Vest, da so našli maharadžo, se je razširila v desetih minutah po Fleet Streetu. Tepčasti policisti, ki so ga našli, seveda niso imeli toliko razuma, da bi držali jezik za zobmi... In k temu še luknja v tleh, ki jo je treba zamašiti — in vrata, ki jih je polkovnik zdelal bolj kot George Washington hruško... To je ves selje, kaj, če imam fine goste?«

V mestnem parku na Rabu

Foto O. Tominec

»Tudi danes zjutraj ste imeli tu fine goste, četudi ne veste nič o tem,« je rekel mr. Bowlby. »Le poslušajte!« Povedal mu je, kaj se je pripetilo Allanu. Ravnatelj je buljil vanj kot v strašilo. Končno je spravil iz sebe: »Torej... kaj mislite? Kdo je bil tukaj?«

»Mirzl! Saj veste, da je odnesel mojemu mlademu prijatelju polovico denarja, ko mu je prvič prekrižal račune. Odkod ve, da je ostanek shranil tukaj, ne morem razumeti.«

»Mogoče pa ne bo tako težko razložiti,« je rekel Allan. »Vi pravite, obrnil se je k uradniku, da sem prišel in vzel svoj denar. Povejte, prosim, kako se je to zgodilo.«

Mladi uradnik se je boječe ozrl na ravnatelja in začel: »To je bilo tedaj, ko sem odprl. Vstopil je gospod, ki vam je bil na las podoben, sir, in mi rekel: 'Koliko imam tu spravljene?' 'Vaše ime, sir', sem rekel zaradi forme, ker sem vas sicer spoznal. 'Najbolje bo, da vam povem svoje ime črko za črko', je rekel in se nasmehnil. 'Allan K-r-a-g-h. Težko, kajne, to ime izgovoriti.' 'All right, sir', sem rekel in poiskal v knjigi. 'Tu imate nekaj več kot pet tisoč švedskih kron — tristo angleških funtov.' 'Dobro, vzel jih bom,' je rekel, 'dajte mi potrdilo, da vam podpišem.' 'Ali nimate našega potrdila o prevzemu, sir,' sem ga vprašal. 'Iskal je po žepih. 'Ta je lepa, bržkone sem ga pozabil v drugi obleki. Toda če vam potrdim, vam vaše potrdilo prinesem kesneje.' 'All right, sir,' sem rekel, nisem niti trenutek mislil, da bi to ne bil Kragh. In pisava...«

»Hudič naj vzame vse!« je vpil ravnatelj. »Kmalu bom tako zmeden kakor polkovnik. Novinarji, vlomilci, drugi tatovi, črni regenti, ki jih najdejo ob šestih zjutraj v javnih parkih — saj morate znoreti! Od danes naprej bomo vsakogar po policistih zaslišali, še preden bodo vtaknili le nos skozi vrata mojega hotela!«

Mr. Bowlby ga je prekinil: »Nekoliko bolj hvaležni bi pa že mogli biti mojemu mlademu prijatelju s Švedskega. Že dvakrat je preprečil tatvino pri maharadži...«

»Potem naj bi vendar preprečil tatvino tudi pri sebi,« je zavpil ravnatelj. »Hvaležen. Seveda sem hvaležen. Koliko ste imeli tu v angleški veljavi?«

»Pet tisoč štiristo v švedski — tristo v angleški,« je rekel Allan kratko. »Prosim gospod ravnatelj, ne razburjajte se zaradi tega. Pač pa vas prosim, da malo počakate z računom, zdaj ko mi je gospod Mirzl vzel popotno brašno.«

Ravnatelj mu je stisnil roko.

»Nu, nu,« je rekel, »ne vzemite vsega za zlo. Ne smete me napačno razumeti. Seveda odgovarja hotel za hranjeni denar. Okolnosti pa so v tem slučaju take, da ne morem odločiti svojevoljno. Ne smete me napačno razumeti. Če bi imeli tri dni polkovnika za seboj in danes zjutraj celo četo novinarjev, ki vam vpijejo na ušesa — bogme, tu prihaja polkovnik. Kaj se je zopet zgodilo?«

Polkovnikov obraz ni bil tako rožnat, da bi ravnatelj s svojo bojaznijo ne mogel imeti prav. Toda ni bilo tako.

»Slišal sem, da ste tu, ravnatelj,« je zaklical. Zakaj za božjo voljo ne poženete vse te proklete novinske druhal iz hotela?! Zasledujejo me kot psi lisico. Ali je res, da so maharadžo našli v parku napol umorjenega? Ali je res, da se je izvršil atentat na njegove dragulje in na njega samega? Kaj misli maharadža o Londonu? Kaj mislim o tem

čudnem atentatu nanj — — — žentlemen, sem zavpil, jaz sem teh svojih misli, da ste trop vampirjev, od Boga zavrnjenih, in če takoj ne izginete, vam bom to poizkusil razložiti s svojimi šestimi patronami. To misli maharadža o Londonu: da bi bil najlepše mesto, če bi ne bilo Londončanov. Da bi jih čim manj videl, se nj. veličanstvo vsako jutro na vse zgodaj sprehaja po parkih v East Endu, kjer mu je danes postalo slabo, iz česar so se izcimile idiotske vesti, ki jim morejo verovati le ljudje, neumni dovolj, da beró liste, ki jih pišejo še večji idioti kot so sami. Če zdaj niste zadovoljni, gospodje, potem mi morete — — —

Polkovnikov glas se je prevesil v silnem razburjenju, toda njegovi poslušalci so kljub temu mogli izpopolniti njegov eliptični stavek. Mr. Bowlby si je obrisal oči.

»Gospod polkovnik, morali bi biti minister za zunanje zadeve, potem bi prišlo malo več zaleta v diplomatsko občevanje! Ali ste danes že videli gospoda van Schleeten?«

»Schleeten! Preveč sem imel posla s temi pisuni. Bo že prišel in tedaj mu bom povedal svoje mnenje. Danes zjutraj sem se nečesa spomnil. Kdo mi naj ovrže, da Schleeten ni imel svojih prstov vmes? Mislim, da je vse to bila zarota in to bom povedal tudi detektivom.«

»Toda, gospod polkovnik, eden najstarejših in najbolj uglednih dragu...«

»Ki ga pa more ugnati v kozji rog mala pustolovka. To je bila zarota. Recite kar hočete.«

»Saj ni bila vedno v hlačah. In kaj pravite h chloroformu? Saj ste videli, da je bil nezavesten.«

»To prav dokazuje zaroto! Ali nismo že tisočkrat slišali, kako organizirajo ljudje ponarejene vlohe! Tega se prej nisem spomnil. To bom takoj sporočil detektivom! — Dobro jutro, mladi prijatelj! Kako vam je?« Šele zdaj je opazil Allana.

»Hvala, gospod polkovnik,« je rekel Allan. »Dobro mi je, kakor pač tistemu, ki so mu ukradli ves denar.«

»Ves denar! To je ona in še Schleeten!«

»Ne dvomim, da bi bil Schleeten prav tako pripravljen potrditi, da sem z damo pripravil sinočnji atentat. Ne, to je bil nekdo njenih prijateljev, ki ste ga v zadnjem času tudi spoznali — gospod Benjamin Mirzl.«

(Dalje prihodnjič.)

OKUSNA
IN ZDRAVA
JE

KOLINSKA
KAVA

Ilirija: Hajduk. Doberletoov prodor

*Ilirija: Atena.
Završen napad Ilirije*

Ilirija: Hajduk (3:3). Ostri napad Ilirije Vse slike: foto V. Vodišek

Bilanca sportne sezone

Viktor Vodišek

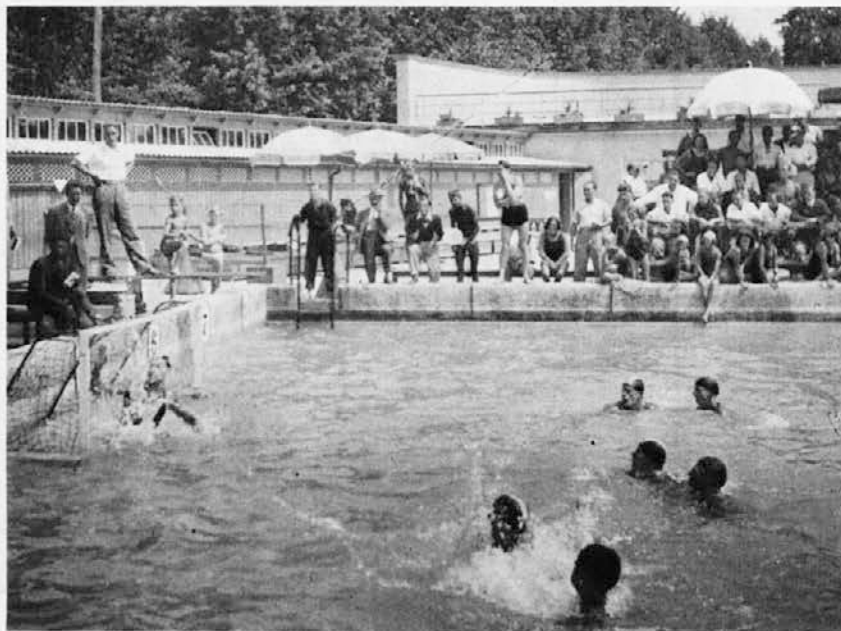
Če se ob zaključku poletne sezone ozremo nazaj, vidimo, da je bilo letošnje poletje izredno bogato na sportnih dogodkih, ki nam v splošnem nazorno predočujejo razveseljiv napredek našega mladega sporta.

Kljub temu, da sta zasedla naša kluba »Ilirija« in »Primorje« v nogometni ligi zadnji mesti, moremo biti z doseženim uspehom popolnoma zadovoljni. Primerjajmo rezultate prejšnjih let z letošnjimi, pa bomo videli, da smo se približali našim močnejšim sosedom skoraj da že na las. Dočim je imelo »Primorje« v ligi boljši start, se je uveljavila »Ilirija« na žalost šele v drugi polovici tekmovanja, zato pa tem bolj uspešno. Če bi se borila »Ilirija« s tolikim uspehom tudi že v prvi polovici liginega tekmovanja, bi že letos prišla v ožje državno prvenstvo. To častno mesto pa bo dosegla kaj lahko prihodnje leto, ko bo imela na razpolago brzkone neprimerno močnejšo tekmovalno garnituro. Zelo dobra priprava za prihodnje leto je naša domača liga, v kateri bo imel precejšnje besedo tudi »Maribor«, letošnji prvak L. N. P.

Hazena se pri nas še vedno ne more premakniti z mrtve točke; stojimo tam, kjer smo bili že pred leti. Napredovali smo morda v kvalitativnem —, nikakor pa ne v kvantitativnem oziru. Zdi se, da se ta, sicer dokaj lepa panoga sporta pri nas ne bo udomačila, vsaj ne v toliki meri, da bi bila popularna.

Največji razmah zaznamujemo brezdvomno v plavalnem sportu. Tu je omeniti predvsem delovanje »Ilirije«, ki z neverjetno naglico osvaja poedine položaje na poti do

*Ilirija: Primorje, waterpolo-tekma (8:1).
Neubranljivo gol*

*Levo: Ilirija: Bob (Beograd). Nazorna pozicija
waterpolo-igre, 4:2 za Ilirijo*

Levo: Lastovica.
Srečko Kordelič
(Ilirija)

Desno:
Skok v daljavo.
G. Korče
(Primorje)

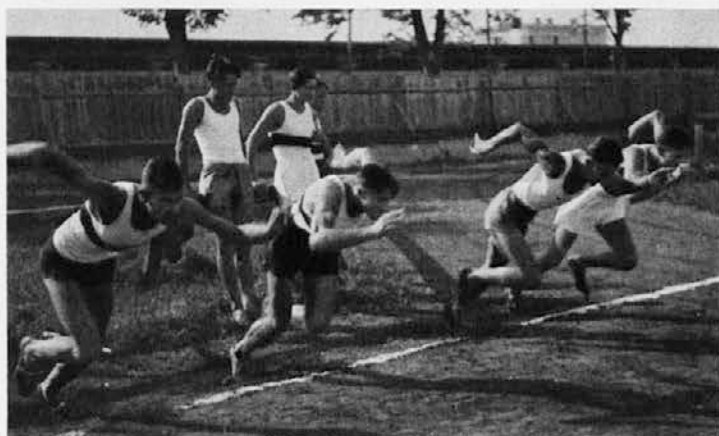
Spodaj:
Prsno plavanje 200 m.
Igor Sever (Ilirija),
jugoslovenski prvak
Vse slike: foto V. Vodišek

»ILUSTRACIJA«
edina slovenska mesečna ilustrirana revija
Prosimo svoje naročnike, da opozarjajo svoje znance na naš list. Na željo pošlje uprava revije številko na ogled!

državnega prvenstva. Petrinovičev pokal, ta največja trofeja jugoslovanskega plavalnega sporta, bi bil morda že letos v Ljubljani, da ni bilo »pomote« v generalnem štabu »Ilirije«, ki je povsem pozabil na svojo juniorsko waterpolo-gardo. Seme, ki ga je zasejal trener g. Deutz, je rodilo v obilni meri sadove. Stilno prekašajo naši plavači daleč vse pomorske kanone — približujejo se jim postopoma tudi časovno, medtem ko so plavačice svoje pomorske sovrstnice že prekosile. Nepričakovano dobro so se odrezali tudi waterpolo-igralci, ki obetajo še mnogo. V skokih pa smo in ostanemo nepremagljivi. Započeto delo nadaljuje z uspehom g. Ulaga, katerega sposobnost nam jamči še dokaj lepšo bodočnost.

Za lahko atletiko zanimanje pomaleem zopet narašča, vendar je tempo razvoja vse prepočasen. Posamezni, zelo lepi uspehi poedincev izpričujejo, da bi morali biti v tej panogi na dokaj višji stopnji. Razmeroma dobro napredujejo metalci, dočim v tekih in skokih v splošnem ni zaznamovati napredka. Primanjkuje predvsem nadebudnega naraščaja.

Tek. Start za 100 m

Met krogle. Neli Zupančič (Ilirija)

Fr. Zupan: Risba

Eros in pedagog, Dantejeva Beatrice pa o »Junaku naših sanj«

B. O.

Eros danes, eros včeraj. Včeraj skrivnost, danes odkritost. Včeraj platonizem Danteja in Prešerna, danes postoterjena dekadenca d'Annunzia in Baudelairja. Asket je danes redki pojav in umira nalik mlademu nemškemu pisatelju Fr. Kafki na romanjih skozi podzemeljske svetove svojih zločestih prividov in sanj. Ob tej meščanski erotični dekadenci Evrope vstaja v Rusiji novi eros. In je kakor izvarek tehne kulture, ves razgaljen, umit in očiščen vsakih skrivnostnih dišav in opojev. Pojavlja se že med nami hkrati s higijensko kulturo. Servirajo nam ga — zdravniki in moderni pedagogi. Kajti ti govore o ljubezni in seksualnosti tako kakor o higijenski kuhinjski pripravi z avtomatskim pralnim in sušilnim aparatom. Nekaj pač z neizrečeno mislijo, da je čistemu vse čisto, kar sicer ni res, in samo dokazuje, da govornik ali pisatelj nimata trohice čuta za čistost v sebi: namreč čistemu je prav zelo malo čisto. Telesna ljubezen

Fran Levstik

Levstikova ljubezen: Franja Koširjeva

pa ni noben higijenski svobodnjaški sport in popolnoma smešno je, sklicevati se pri tem na stare Grke. Erotična svoboda Grkov je bila neka svoboda, od katere bi se naši svetohlini erotični svobodnjaki s srdom obrnili: ona je namreč obsegla tudi naivni spolni cinizem, odkrito lascivnost. Nikoli niso Grki ovenčali telesne ljubezni z napačno svetniško aureolo. Nikoli niso gledali na telesno erotiko kakor na nekaj, kar se mora ali posvečevati ali blagoslovljati ali spoštovati ko »čisto«. Najboljše, kar so znali povedati o njej, je bilo, da je radostna in prijetna. To pa je nekaj povsem drugega. Nasprotno pa so znali seveda

Elerična pesniška ljubezen: Dante in njegova ljubav Beatrice v nebesih

povedati o ljubezni nekaj drugega in svetejšega, kakor pa naši erotični reformatorji od danes. Eno od drugega odvisi: kdor posvečava spolnost, ta oskrunja ljubezen. Nikdar niso Grki dvomili o tem, da je ljubezen velika skrivnost. Še nečistnik Alkibijad bi se od današnjega spolnega svobodnjaka odvrnil z zaničevanjem. Brez dvoma bi dejal, da je človek, ki nima nobenega pojma o erosu.

In to je čista resnica. Erotika je svet zvez in odbojnih delovanj, o katerem se sploh ne more govoriti in misliti vse dotlej, dokler istočasno ne učinkuje. Kajti eros kot goli objekt, ki ga ogledujemo od zunaj, sploh ne obstoji. Resnična misel o erotiki je vedno hkrati erotični mik, erotični učinek.

Zaradi tega pa doživiš v romanih, povestih in lirskih pa epičnih pesmih vso skrivnost in zagonetnost erosa stokrat

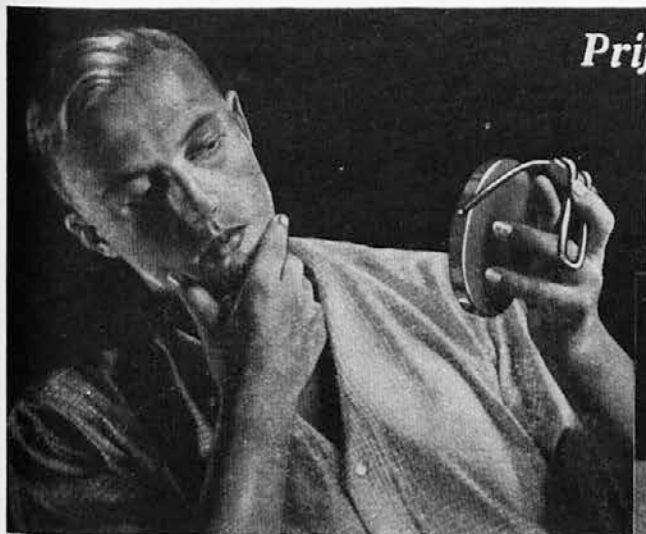
Pesnik France Prešeren in njegovi dve trpki ljubezni

Zgoraj: Julija Primčeva v mladih letih po Langusovi sliki (detajl)

Desno: Ana Jelovškova, mati Prešernovih otrok, v starejših letih.

silneje, nego v raznih orisih, reformatorskih knjigah in zdravniških predavanjih. Čemu vsa ta dandanašnja predavanja o higijeni in redu v življenju? Torej, ako naj se zgledejemo po zdravniških in pedagoških predavanjih, moramo živeti po neklih metodah, sistemih in vzorcih, ne pa iz sebe. Vsi ti predpisi so popolnoma brez moči, pa naj ima človek v sebi urejeno ali neurejeno erotično življenje. In so izdelek razuma, ki pustoši in upeljuje človekovo čustveno življenje. Če nima človek etike v sebi, mu tudi neka umetno narejena etika od zunaj ne bo prav nič v blagor. Predstavimo si dejstvo, ki bi nastopilo, v tem trenutku, ako bi se erotična življenja slehernika počela lutkarsko gibati po neklih pravilih. To ne bi bilo več življenje, pač pa

Nivea-Creme: Din 5.00-22.00 / Nivea-Ulje: Din 25.00 i 35.00

Prije brijanja i to baš prije sapunjanja morate se uvijek natrli sa

NIVEA - CREME ili NIVEA - ULJEM

ne prejako, jer sprečava stvaranje pjene! Možete se natrli već uvečer. Koža će postati podatna, brada će omekšati i Vi nećete više trpiti radi crvenih i raspucanih mrlja na licu.

Pa i izbrijavanje vrata kod ženskih frizura biće uporabom Nivea-Creme ugodnije.

Jugosl. P. Beiersdorf & Co. d. s. o. j., Maribor
Gregorčičeva ul. 24

neke ledene blodnje nad omrtvelostjo lastnega srca. Umetnost ne bi zaživel. In druge stvari bi se dogajale, ter rasle v fantastično resnično, ki je danes — utopijska.

Eros je bil v vseh dobah prečudna podoba Ahasverstva. Vsaj na višjih ravlinah. In največji in najčistejši takrat, ko blodi v obliki hrepenenja in večne neutešenosti po zemlji. Plavati mora v prividih in neizpolnjenih sanjah. Resničnosti ne sme poznati. Vsekdar mora biti zanešenjaški. Beatrice, ki jo je oboževal Dante, je imela dvoje resničnosti. Prva je bila njena stvarna resničnost: govorila je o dekletu, ki je morda puščobna, čuvstveno prazna, vsakdanja, hladna meščanska računarka in kovarka intrig in temnih naklepov. Drugačna pa je bila njena druga resničnost: ta je živela edinole v sanjah in pesniških prividih Danteja. Imela jo je v enaki meri in veličini slovenska Primičeva Julija. Kakor hitro bi Julija pred Prešernom stopila iz svoje namisljene resničnosti v svojo pravo resničnost, bi se namah razbili vsi fantomski prividi. Nema lokrat pa se tista prava resničnost naziva telesna ljubezen. V to kaotično sfero je že od pamtveka obsojen človek, pada v zanosu vanjo in se spet skuša razrešiti njenih zapeljivih in opojnih klicov. Kaj je ljubezen? Opojna pijača, ki ti pričara drugo realnost, nebeska lestevica, po kateri se dvigaš, da ne bi gledale oči pošastne strahove vsakdanjega življenja. Vse prihaja iz človekovega nemira in žena je nalik fati morgani, po kateri človek blodno stremi. Ko misli, da jo je dosegel, spozna, da je ukanjen. Umika se v zagrenjenost, v samoto. Morda za uro, morda za mesec. Morda tudi za večno. Pa v kljub temu, da je udarilo grozno in rabeljsko spoznanje po njegovih prividih in sanjskih svetovih, se nič ne poboljša in izstreznosti. Iz samote hrepeni zopet v življenje, k ženi in od nje se zopet vrača v svoje samotno domovanje. Večen krog. Prav ta krog pa izraža — življenje.

Živele pa so žene, ki niso bile samo objekt umetnikovih sanj in prividov. Imele so čuvstvo in glo-

boko notranjo kulturo. Med temi sta prvi: Madame Staël in George Sandova. Obe sta bili središči francoskega literarnega salona. Takrat so živeli francoski romantiki, pesniki in slikarji. Vsi okorni, nekam surovi, pa so jih izoblikovali ti ženski literarni saloni. George Sandova je kakor Kalipso Odiseja privabljala umetnike na svoj grad, kjer so se vrstili pestri literarni večeri. Madame Staël in George Sandova sta pisali romane, v katerih sta podajale življenje v idealistični obliki. To idealiziranje življenja je bilo izravnavo za toliko in toliko erotičnih razočaranj, ki sta jih umetnici doživeli. Žene pa so tudi ljubice pesnikov. To je njihova večna in zelo problematična literarna misija. Žena, ki ljubi in piše pesmi, je sesterska. Toda najvišja moč žene pa je — materinstvo. Ono je daleko odmaknjeno od vseh sanjarenj o »neznanem junaku«. »Junak dekliških sanj«, to je ona historična ali imaginarna osebnost, ki se jo občuti za posnemanja ali občudovanja vredno. »Sanjski junak« je ona idealna postava, ki si ga izsanja dekle za svojega soproga in ki postane v zakonu kriv vseh nesreč, ker zakonski mož ne nalikuje junaku, niti mu ne more nalikovati. Pozneje želi dekle sanjskega junaka za ljubimeca in ostane čisto svojemu možu zvesta zaradi tega, ker tega junaka vendar le ne najde. Pred vsem pa je junak dekletovih sanj dotično bitje, ki jo močje kakor tudi žene hočejo imeti v umetnosti vedno za glavno osebo, vedno za isto v njenih tisočeri preobrazanjih. Umetnost vedno išče junaka svoje dobe, in čeprav tako pogosto menja svoj stil, je

Italijanski pesnik Petrarca in njegova nesmrtna ljubezen Laura de Sade (stari miniaturi v medicjski knjižnici v Firenzi)

Vitez iz srednjega veka in gardni oficir iz dobe pred svetovno vojno — dva nekdanja ideala ženskih src

v resnici idealna podoba junaka, ki se je v teku človeške razvojne zgodovine izpreminjal. Junak je vedno izpostavljen smrti. Njegov cilj je — smrt. Meščan se trudi, da ostaja pri življenju, junak se bojuje zato, da izgine. To velja za Mohameda in Lenina, Siegfrieda in Lindbergha, za Wertherja in Franza Biberkopfa.* Zaradi tega je krivično in napačno, če hočejo razni pisatelji znamkovati kult meščanski in je imel svoje meščanske heroje, med tem ko so danes proletarci na tem, da ustvarijo proletarske heroje. Predvčeršnjim vitez v oklepu, včeraj gardni častnik, danes — sportnik. Značilna posebnost vsakega junaka pa je, da se — žrtvuje. V urejenih meščanskih časih je bil pojav junaka, ki se žrtvuje, redkejši. Tedaj so na njegovo mesto priče stopali — žene kot junakinje, ki so pripravljene na vsako še tako težko žrtev. Madame Bovary, Effi Briest, Nora, Hedda Gabler, to so junakinje, ki so v tedanji literaturi iz objekta za trpljenja junaka postale junakinje svoje lastne bolesti. Možu pa je v teh liberalnih, prosvetljenih in individualističnih časih manjkalo prostora za junaštva in zlasti — legende. Vsak poročnik iz garde je čutil v sebi kos Siegfrieda. Toda junaškega na takratnih junakih sta bila samo uniforma in čast poklica. Junak je od samotnega vodnika došel do državnega uradnika. Veliki zapeljivci žena Casa-

Sheriffovo dramo »Konec poti« pravkar filmajo v Berlinu. Glavno vlogo Stanhopea igra Conrad Veidt

Rudolf Valentino, umrl filmski junak, v življenju hrepenenje deklic

Kdo je danes junak dekliških sanj?

Sportnik. Nurmi v teku

nova in Don Juan so se preobrazili v šarlatane, elegantne kavalirje in razne »bel-amije«. (Prim. Maupassant.) Prikazal se je novi tip junaka, ki nima v zgodovini nobene primere: junak dekadence. Ta ne umira in izginja s sveta iz nekega življenjskega, notranjega preobila, temveč iz naveličnosti življenja. Njihova imena so: Baudelaire, Coleridge, Beckford in Oscar Wilde. Svetovna vojna jih je iztrebila.

In danes? Jeli se je porodil nov tip junaka? Kdo je to? Je resnično boksarski mojster, rekorder junak naših sanj? In pa razni filmski igralci — Waldemar Psylander, Rudolfo Valentino? Ali je še vedno — nepoznani vojak? Ali pa nimamo sploh nobenega junaka? Ali nam trnjeva doba mar zabranjuje, da sanjamo? Ali pa stojimo mogoče na koncu preteklega življenja, vsi nestrpni v pričakovanju novega junaka, ki nam bo ustvaril boljše življenje? Kajti gotovo ni naš čas tako izravnani in brez hrepenenj, kakor si to radi predstavljajo površni kritiki.

(Viri: razni članki iz »Literarische Welt«.)

* Glej: Alfred Döblin: Berlin, Alexanderplatz.

Večerna obleka. Nosi Lilyan Tashman, zvezda Paramounta v Hollywoodu N. Y. T.

Učiteljice v počitniškem tečaju smučajo ribez, prebirajo češnje, pripravljajo breskve, da jih vkuhajo in shranijo. 6 kozarcev češenj imajo že pripravljenih, da se kuhajo v sopari

Vkuhavanje sadja

Fizol v stročju v patentnih kozarcih.

Fizol mora biti popolnoma sirov in ne prestar. Fizol v malo slani vodi (na 1 l vode 3 dkg soli) nekoliko prevremo. Nato ga stresemo na rešeto in ohladimo. Hladnega zložimo v steklenico in zalijemo z zavreto, ohlajeno, rahlo slano vodo. V sopari kuhamo $\frac{3}{4}$ ure pri 100° C. Po dveh dneh sterilizacijo (20 m., 100° C) ponovimo.

Brusnice, dobro preberemo in operemo. Medtem kuhamo sladkor; na 1 kg sladkorja vlijemo $\frac{3}{8}$ l vode in kuhamo toliko časa, da se zgosti, nato stresemo nanj 2 kg brusnic, premešamo in zopet kuhamo, da postanejo prozorne; nazadnje še vroče vložimo v steklenico; ko se ohladi, zavežemo. Drug način: V kozico denemo $\frac{1}{2}$ kg sladkorja (kristal), nato 1 kg brusnic, zopet $\frac{1}{2}$ kg sladkorja, potem 1 kg brusnic, rahlo premešamo in pustimo, da se sad in sladkor v vročini strneta. Ko postanejo brusnice prozorne, so dobre.

Ivanovo grozdje ali ribez. Ribez osmučemo, izberemo, operemo in stehamo. Na 1 kg sadja kuhamo 1 kg sladkorja v $\frac{3}{8}$ l vode. Ko postane sladkor gost in čist, denemo vanj ribez

in kuhamo 8 minut. Ribez vložimo v steklenico, sok še malo pokuhamo in ga vlijemo na ribez. Ko se vsa vsebina v kozarcu ohladi, zavežemo s pergamentnim papirjem.

Češnje v patentnih kozarcih. Zrele, a vendar še trde češnje operemo in v kozarce tesno vložimo; zalijemo jih s prekuhano sladko vodo (sladkorja vzamemo 15 dkg na 1 l vode). Češnje kuhamo 15 minut pri 80° C.

Breskve. Za vlaganje morajo biti trde, a vendar zrele. Bolj debele razpolovimo, olupimo, (najlaže se olupijo, če jih vržemo za trenutek v vrelo vodo) tesno vložimo v steklenice, zalijemo s sladkorno raztopino (na 1 l vode 30 dkg sladkorja) in steriliziramo 20 minut pri 80° C.

Hruške in češplje v kisanem sladkorju. Za te vrste kuhanega sadja (kompota) so dobri navadni kozarci, ki se zavežejo s pergamentnim papirjem.

Navodilo: Zrele hruške olupimo, debele prerežemo na 2 ali 4 dele in takoj položimo v mrzlo čisto vodo, v kateri smo raztopili nekoliko limonove kisline (da hruške ne porjave), nato jih stehamo. Na 1 kg hrušk pripravimo sledečo raztopino: $\frac{1}{2}$ l vinskega kisa in 35 dkg sladkorja na ognju zavremo; hkrati pridenemo malo klinčkov in ci-

Fizol vlagajo v kozarce

meta. Sedaj pridenemo hruške in pustimo nekaj minut vreti. Hruške vzamemo iz sladkorne raztopine, ohladimo in prav tesno v kozarce vložimo. Sladkor s kisom še nekoliko prekuhamo in hladnega vlijemo na hruške. Steklenice zavežemo s pergamentnim papirjem.

Češplje se pripravijo na isti način, le da jih pred kuhanjem v sladkorju nabodemo z zobotrebcom, da preveč ne razpokaajo.

Buče. Nekoliko dorastle buče olupimo, odstranimo peščišče, iz mesa izrežemo z modelčki — vzorčki — razne oblike, kakor n. pr. zvezdice, kroglice itd. Potem stehamo,

Brusnice prebirajo

Brusnice v kozarcih

Buče režejo z ozorčki na koščke, da jih shranijo za zimo v kozarcih

prekuhamo 3—5 minut v vreli vodi, malo slani vodi, stresemo na rešeto, da se odcede. Medtem kuhamo na 1 kg buč 1 kg sladkorja v $\frac{1}{2}$ l vode, dodamo malo klinčkov, cimeta in limonove lupine. Vreli sladkor vlijemo na buče. Čez 24 ur stresemo buče na rešeto, da se odcede, in vložimo v kozarce.

Del okuhane zelenjave, sadja in sokov

Foto »Ilustracija«

Sladkorno raztopino nekoliko pokuhamo, ko postane že precej gosta, vlijemo nanjo $\frac{1}{4}$ l vinskega kisa, zavremo. Ko se ohladi, nalijemo na buče in steklenico s pergamentnim papirjem zavežemo.

(Iz Dr. Krekove meščanske gospodinske šole v Zg. Šiški pri Ljubljani.)

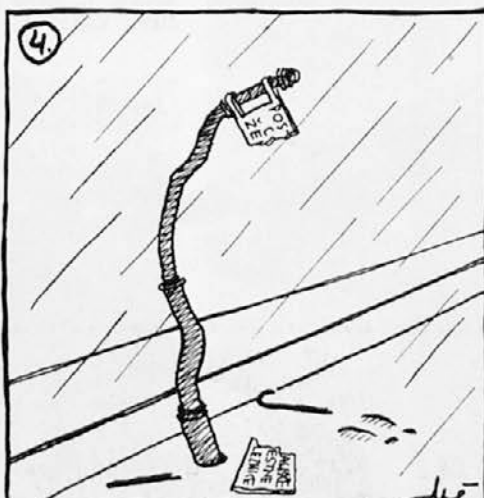
GRAFOLOŠKI KOTIČEK

»Univerzum«. Izredno občutljiva in tenkočutna natura, čustveno povsem prožeta, tako da vsak njen živec neprestano vibrira v čustvenem navalu zunanjih vtisov. Malo

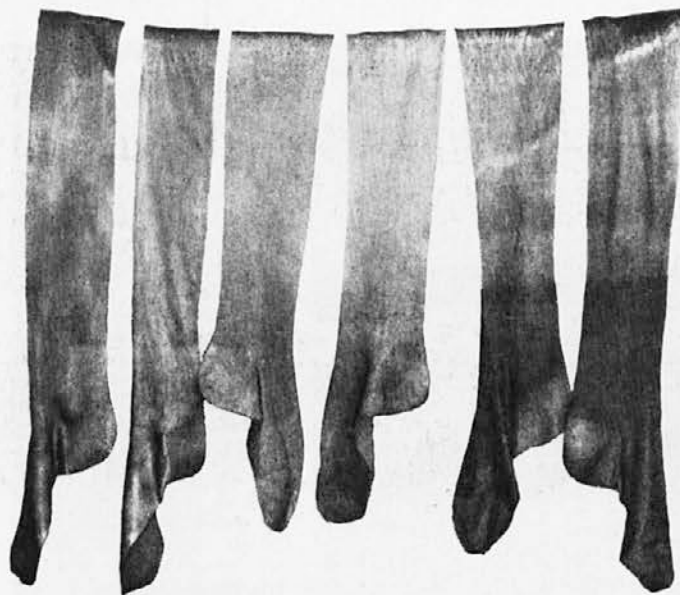
odporna za življenjski boj in napor naravnost hrepeni po kaki močnejši zaslombi in opori. Boječa, duševna nedoločna natura, brez udarne

sile in duševne določnosti. Opaža se sicer živahnost in impulzivnost v njenem značaju, ki pa nima trdne baze v močni volji in v duševni energiji, temveč predvsem v hitri razburljivosti in močni senzitivnosti tega značaja. Svojih slabosti in napak se oseba očitno zaveda in jih radi tega skuša čim bolj prikriti. V pomanjkanju drugih obrambnih sredstev se oseba često poslužuje prikrivanja in skrivnostičarenja, kar ji sigurno ni v čast, sledi pa z logično nujnostjo iz celotne njene duševne strukture. Oseba očitno skrbno pazi na to, da bi kdo ne prodril za kulise njenega kompliciranega notranjega doživljanja, ter je v tem pogledu pravi posebnec. Rada komplicira in zamotava stvari, ter se le redko izraža jasno in določno. Morda je temu kriv deloma tudi njen razrahljani telesni organizem (nesrečna mladostna leta? trpki življenjski doživljaji!?) Originalna natura, s finim estetskim čutom in s povsem svojevrstno domišljijo.

Opomba: Kdor želi grafološko skico značaja kake osebe, naj vpošlje približno 10 s črnolom pisanih vrstic njene pisave (navesti je treba tudi spol in starost) na uredništvo »Ilustracije« s pripombo »Grafološki kotiček«. Priloži naj pismu 20 Din in 2 znamki po 1 Din za delo in stroške. Pisma se rešujejo strogo diskretno in vestno. Na tem mestu se priobčijo analize le na izrečno zahtevo. Naš grafolog izdeluje tudi detaljne analize in je bravcem te revije na razpolago za vsa zadevna vprašanja.

M. Š.: Gospod Petelinski čaka na tramvaj

Svilene nogavice

Helmer Vanberg

V dnevnih listih je neki čuden oddelek, kaj je kdo izgubil. Tako sem pred kratkim čital najbolj čuden oglas te vrste, ki se je glasil tako: »Med potjo iz gledališča sem izgubila par modrih svilenih nogavic. Kdor mi jih prinese, dobi za nagrado hvaležen pogled dveh modrih oči.« Za tem naslov dame, ki je izgubila svoje svilnate nogavice.

Priznati moram, da sem, prebravši ta oglas, polglasno zamrmral: »Glej, glej!... Hm! Hm!«

In čemu bi tajil, da mi je domišljija slikala to damo, ki ni več imela svojih svilenih nogavic, tudi zelo prikupno in nespametno? Prosim vas vendar, kako naj človek na ulici izgubi svoje nogavice? Trenutek sem premišljeval o tem in v duhu videl dvoje oči in nežna, koketna usta...

»Tudi tebi ne bi škodilo, ko bi našel te modre nogavice,« sem sam sebi govoril, »ker bi potem gotovo videl njihovo lastnico... Ali si sploh že kedaj imel srečo? Ali se moreš spomniti, če si kedaj v življenju imel srečo? Modre nogavice bo že kdo brez tebe našel!«

Nogavice pa mi niso dale miru. Minil je prvi dan, minil drugi — a oglas je še vedno izhajal na istem mestu v časopisu: »Med potjo iz gledališča sem izgubila par modrih svilenih nogavic. Kdor mi jih prinese, dobi za nagrado hvaležen pogled dveh modrih oči.« — Za zlodja, zakaj ne bi vendar našel teh nogavic?! Neki porogljivi glas se je zakrohotal v meni in dejal: »Prisegam ti, pri čemer hočeš: ne boš jih našel, ne boš, ne boš!...«

Ko je četrtrič izšel oglas v časniku, se mi je posvetilo v glavi. Kmalu bi bil začel poskakovati od veselja, ker sem slednjič vendar spoznal, da svilenih modrih nogavic res ne bom našel. Ali kdo pa mi brani, da jih ne bi kupil v kaki trgovini in jih odnesel njej, ki jih je izgubila? Rečeno — storjeno! Odšel sem v prvo večjo trgovino z nogavicami in ko sem prišel tja, sem mislil, da sem že na cilju.

»Želite prosim?« vljudno vpraša prodajalka.

»Samo malenkost, par modrih svilenih nogavic...«

»Zelo obžalujem, vse smo že razprodali. Ali smem pokazati druge barve, vijoličaste ali rožnate...?«

»Hvala!« na kratko odrežem. Bil sem užaljen. Obrnil sem se in odšel iz trgovine. Potem sem obletal vse mesto in obšel vse trgovine, kjer prodajajo ženske stvari, povsod pa sem dobil isti odgovor:

»Zelo nam je žal, vse prodano!«

Vzel sem si avtomobil in se vozil v predmestju od trgovine do trgovine, toda povsod sem slišal enako: »Vse

prodano...« Kaj, ali je mogoče, da v vsem mestu ne moreš dobiti par modrih svilenih nogavic?

»Najbrž jih nikjer ne boste več dobili!« je prepričano govorila vsaka prodajalka.

Človek lahko marsikaj verjame, vsega pa vendar ni treba. Ker, poglej, pod večer istega dne sem le našel zadnji par modrih svilenih nogavic, ki so bile še v mestu...

Odpeljal sem se domov, se zavlekel v posteljo in drugega dne sem že zjutraj stal pred stanovanjem »dame z modrimi očmi«; pod pazduho sem tiščal škaflo, v kateri so bile nogavice. Služkinja me je odvedla v salon in kmalu se je prikazala dražestna elegantna žena z modrimi očmi.

»Ti?...« vzklikne nehote. »Ti si prišel? Kje si izvedel za naslov? Saj se nisva videla že, kar sva končala šolo.«

»Da,« odgovorim, »toda tvoj naslov je točno naznačen v oglasu. Oprosti!«

»A, mogoče tudi ti prinašaš nogavice?« vpraša dalje in toliko da ni bušnila v smeh.

»Nogavice? Da... seveda... Toda povej mi, kako moreš biti tako nerodna, da izgubiš nogavice?«

»Da... da... da!« zopet odgovori. »Kako sem izgubila nogavice? Ha-ha-ha! Da moreš biti tako neumen? Izvoli sesti, takoj ti bom pojasnila.«

Sedem v naslanjač.

»Vidiš,« je začela sedajoč v drugi naslanjač poleg mene, obraz pa ji je postal nenadoma resen, skoraj otožen, »saj nisem izgubila modrih svilenih nogavic, samo beda me je naredila iznajdljivo. Igram v gledališču, a že tri mesece nisem dobila niti pare plače. Od česa naj tedaj živim?«

»Hm, hm!...« sem mrmral predse.

»Zdaj razumeš, da ne morem sedeti na miru in zehati! Pomisli, če še jesti nimam kaj! Razen tega imam sinčka... tri leta je že star; on hoče tudi jesti, pa še koliko! Pa mi povej tedaj, kje naj vzamem, če ne dobim plače?...«

»Hm, hm!...« zopet mrmram.

»V vse časnike sem dala oglas: »Vdova v veliki stiski išče kakršnokoli delo.« Odgovoril mi ni nihče. Čakala sem in po cele tedne stradala s svojim otrokom... Potem sem dala v časnike še sledeči oglas: »Kdo bi mi pomagal vsaj s sto dinarji?« Zopet se ni nihče oglašil.«

»Hm, hm!...« že tretjič menim jaz.

»Da; hm, hm, hm, bedaček moj! Ali ti sploh veš, kaj je življenje? Po zadnjem oglasu sem spoznala, da so povsod na svetu ljudje, ki imajo dovolj denarja in vsega mogočega za lepo ženo, da pa je izmed sto komaj eden, ki hoče res pomagati. In potem sem dala v časnik oglas o modrih svilenih nogavicah. Nisem se prevarila.«

Vstala je, kakor da uživa v svojem zmagovalstvu.

»Ali hočeš, da ti povem, koliko parov modrih svilenih nogavic sem dobila v tem kratkem času, nekaj osebno, nekaj po pošti?« In ne da bi čakala odgovora, doda: »Natančno imam zapisano: doslej sem dobila 53.753 parov!«

Prvi hip sem strmel ko okamenel.

»Da, 53.753 parov... In včeraj sem jih prodala za pravljeno ceno, ker jih več v vsem mestu ni bilo mogoče dobiti. Dobila sem zanje 1 milijon, 75 tisoč in 60 dinarjev! Zdaj imam dosti. Ko pa sem potrebovala samo sto dinarjev...« se je nasmehnila in se naglo stresla, kot da se ji vse stidi.

»Za božjo voljo!« se nisem mogel zadržati, da ne bi vprašal, »ali resno govorite? Milijon, 75 tisoč, 60 dinarjev?!«

»Da dragi moj!« mi je odvrnila, »popolnoma resno: 1.075.060 dinarjev! Za vsak par sem dobila dvajset dinarjev. In v tej škatli imate tudi Vi za me modre svilene nogavice? Kako prijazno je to od Vas! Takrat seveda niste čitali mojega drugega oglasa, ko sem potrebovala sto dinarjev! Nazadnje je že vseeno!... Berta, bodite tako dobri in pokažite temu gospodu, kje so vrata!...«

(Poslovenil: J. G.)

**Priljubljena
po vsem svetu!**

Kdor jo enkrat uporabi, ji ostane naklonjen. Ugodna in trajna. Dobiva se povsod. Preprodajalci se obračajo na Gustav Husser & Sohn, Wien, VII., Richtigergasse 10

Tu pri-
občuje-
mo štiri
slike
kitajske
reke v
nara-
ščanju

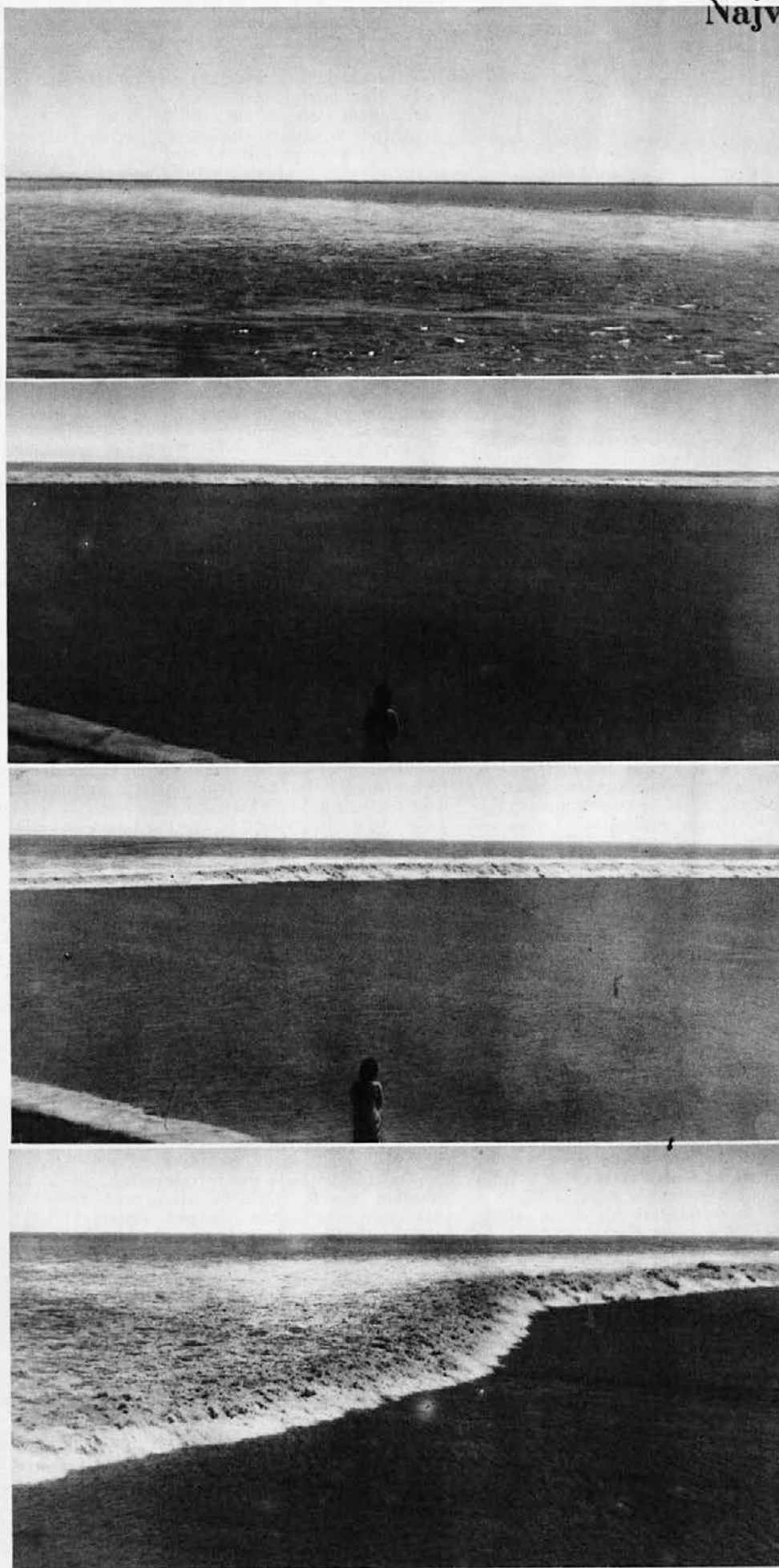
Slike last
g. dr. Ranta

Na
obzorju
se vidi
linija
reke

Plima
se javlja,
reka
narašča
in se širi
naprej in
naprej...

Plima
se lomi

Valovi
reke drve
nazaj

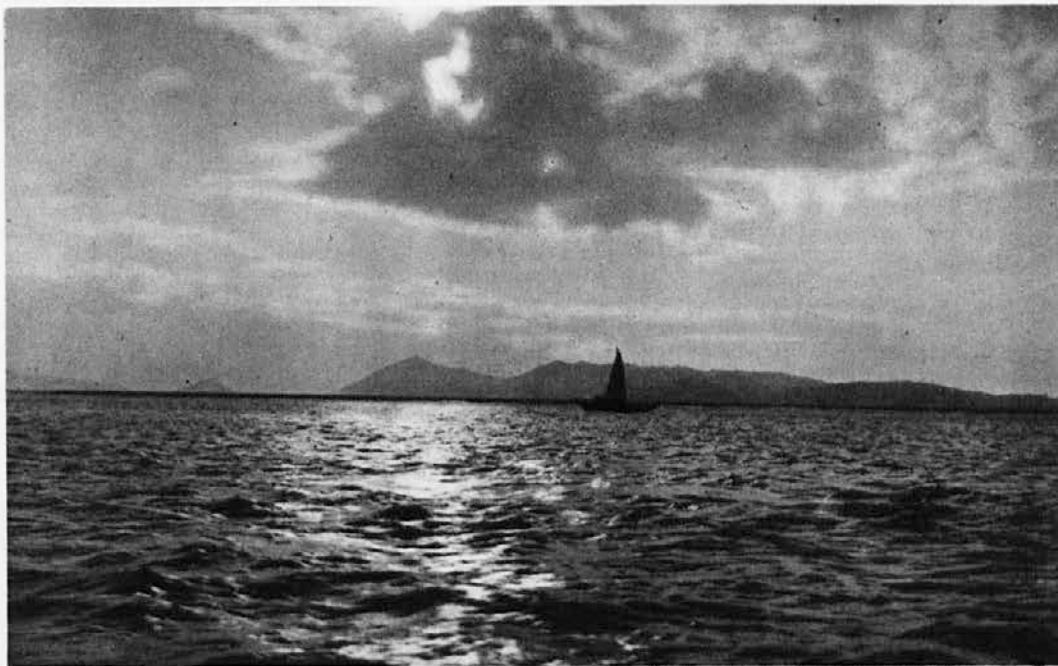
Največja povodenj zadnjega časa na Kitajskem

Kitajsko državo je letos v avgustu zadela strahovita nesreča, ki jo je pahnila v ubošstvo in pomanjkanje. Velikanska povodenj, kakor je ne pomni večtisočletna zgodovina Kitajcev, je opustošila bogate in evetoče pokrajine v obsegu 18.000 kvadratnih milj. Ti kraji so najbolj plodovita pokrajina Kitajske in jo naseljuje okoli 30 milijonov ljudi, tako gosto obljudena, da je na kvadratnem kilometru živelo povprečno nad 400 ljudi. Ljudstvo, ki ga odlikuje izredna marljivost in skromnost, si je s trudom ustvarilo krasne majhne vrtove in pridelovalo riž, čaj, sadje, žito in bombaž. Vsa ta pokrajina, vsa žetev in večina domov je danes uničenih.

Od 24. junija naprej je neprestano deževalo, pojavili so se strahoviti cikloni, na gorskih velikanih Tibeta so se tajale ogromne množine snega, vode so začele naraščati. Najbolj med njimi reka Jangcekiang (t. j. Jangce-reka, nazvana po trgovskem mestu, ki je bilo okoli l. 1350 razrušeno), največja reka na Kitajskem. Nazivajo jo tudi Kiang (reka) ali Takiang (velika reka) ali Čangkiang (dolga reka). Dolga je 5100 km in njene poplave so vedno bile strašne, že običajna plima poplavlja široko obrežje, kakor kažejo naše slike. Navadno je narasla ob poplavih na 20 m višine, ko je pa začela naraščati letos v avgustu, je že v sredini meseca dosegla pri Hankau višino, ki je ni dosegla že 60 let, čez 40 m!

Ozemlje med tremi mesti Hankau, Hanjan in Vučjan je bilo ob povodnji ogromno jezero, ki je pokrivalo 70 okrajev. Dve tretjini province Hunan sta bili ogroženi po poplavi. Še hujši je bil položaj na ozemlju jezer Velikega kanala, ki veže reki Jangcekiang in Sinkjanfu, izredno plodovito ozemlje, ki je danes močvirje. Meseci bodo pretekli preden bodo vode upadle in najmanj leto dni bo treba, da bo upostavljeno normalno stanje.

Z velikimi deli pri

Reka Yang-tse, kadar je mirna

jezovih Jangcekianga, ki so se započela pred nekaj leti, so prenehala zaradi obupnih strankarskih borb. V zadnjem času pa so zapustili delo pri jezovih in umetnih jezerih še zadnji delavci, ki so se sprli s podjetjem. Delodajalci so pustili delavce stradati in jim pritrgovali že itak borne plače. Ker so še kmetje satni, ki so se dozda varovali poplav s primitivnimi zavarovalnimi napravami, morali zaradi strašne državljanske vojne, nerednih razmer in obubožanja opustiti vsako misel na delo pri jezovih, so se mogle vode razprostrti brez ovire.

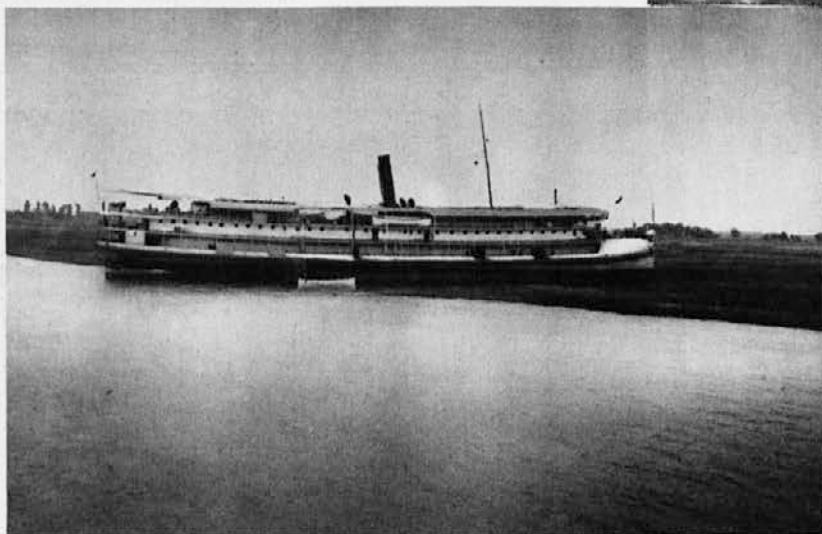
Hankau, milijonsko mesto, je popolnoma izumrlo, ko so ga zalile vode. Reka, ki je tekla mirno skozi kitajske planjave, se je izpremenila v peneče se morje, v katerem so plavali mrličji, poginule živali, pohištvo in izruvano drevje. Mnogo tisočev vasi in trgov je bilo popolnoma odrezanih od sveta, s strahom so čakali, kdaj jih bo zalila voda ali kdaj bodo morali umreti od gladi. *L a k o t a* je strašno pritisnila. Doma ni bilo mogoče dobiti živeža, od drugod ga ni bilo mogoče pripeljati, ker so vode vedno naraščale in so bili valovi tako divji, da ladje niso mogle pluti. Vlada v prvem hipu ni mogla drugega ukreniti kot to, da je razposlala letalce. Ti so pripovedovali o groznih slikah opustošenja. Videli so, kako so ljudje stegovali roke proti nebu, da bi jih letalo rešilo pogina. Poskusi, da

bi letala trosila živež v ogroženih krajih, so se ponesrečili. Besna voda je vse odnesla s seboj. Prizori vesoljnega potopa so bili strašni in nepopisni. Borba za življenje neizprosna. Ljudstva ne trpinči samo glad in ne mučijo samo bolezni in kolera, ne kosi ga samo smrt, izjemajo mu zadnje prihranke oderuhi, ki prodajajo živež po oderuških cenah.

Od vseh strani sveta so prihajale podpore v denarju in živežu, Društvo narodov je poslalo zdravnike, specialiste za epidemične bolezni. Pa vse je malo pomagalo. Usoda se je morala dopolniti. Strašno katastrofo

Prebivalci beže iz mesta Yuen-Kiang, ko so ga dosegli prvi valovi poplave. Yuen-Kiang je kitajsko mesto v provinci Hunan, leži ob Tung-Ting jezeru in reki Yang-Tse. Poplava je mesto popolnoma porušila. To je prva slika, ki je prišla v Evropo iz uničene, poplavljenе pokrajine

Kaj se zgodi parniku, ki se ustavi ob povodnji? Ko je voda upadla, je parnik obličal v blatu

si kitajsko ljudstvo tolmači po svoje, češ da se je maščeval »veliki zmaj« zaradi propadanja stare vere. Zato je vdano v svojo strašno usodo in le čaka boljših časov.

Zemljevid
vzhodne Kitaj-
ske, kjer je stra-
šna povodenj
uničila 4 mili-
jone hiš in za-
htevala več tisoč
človeških žrtev.
Po najnovejših
poročilih je bilo
po povodnji po-
sredno ali ne-
posredno priza-
detih okoli 80
milionov Ki-
tajcev

(Opis te velike
katastrofe ki-
tajskega naroda
s slikami glej
na prejšnji
strani!)

Popravki.

V 5. številki na str. 157 sta zamenjani sliki iger »Duh zemlje« in »Življenje je lepo«.

V 5. številki na str. 147 beri zadnjo kitico »Mariborske nedelje« takole:

A drugim je zavetje krčme streha —
Ko pride noč, pa vsak spet brž zarije
se v črno brozgo kvant skrbi in greha!

V 8. številki na str. 277 sta zamenjani zgornji sliki »Načrt za otok« in »Novi trg pred Zdraviliškim domom«.

V 9. številki na str. 294 je slika bivšega župana Graselija delo akad. slikarja G. A. Kosa.

V 9. številki str. 297 popravi, da je slika »Južnega Sokola« last »Sokola Ljubljane«.

Kako ga pijemo poleti in kako pozimi

NOVE KNJIGE

Dr. Fr. Zbašnik: Iz vojnih časov.

S tem naslovom je izšla v izdanju »Domačega prijatelja« pred kratkim I. knjiga, ki obsega na 100 straneh dve povesti: *Solnčna roža* in *Invalid*. Avtor knjige je starejši slovenski pisatelj dr. Fran Zbašnik, ki je bil v začetku tega stoletja nekaj časa tudi urednik »Ljubljanskega zvonca«. Našemu čita-jočemu občinstvu pa ni toliko znan s svojim pravim imenom, kakor po številnih psevdonimih (Zaljski, Malograj-ski, Strnad itd. itd.), pod katerimi je svoj čas mnogo pisal i v Ljubljanski zvon i za Mohorjevo družbo. Za zadnjo še prav posebno ljudske povesti, ki so jih svojčas zelo pisali in še več brali, danes pa so te povesti še komaj znane s skupno kla-sifikacijo kot »mohorjansko ali večerniško berivo«. Ljud-ski« sta tudi te dve povesti, malce »modernejši« po snovi, a zato stari po obliki in izvedbi.

Dr. Fr. Zbašnik

Lewis Wallace: Ben Hur

Lewis Wallace

V »Ljudski knjižnici« je izšel v dveh zvezkih v prevodu Griše Koritnika prevod svetovno znanega, zgodovin. romana »Ben-Hur«. Med vsemi povesti-mi, ki pripovedujejo o času Kristusovem, brez dvoma ni nobene, ki bi se bila ljudem tako priljubila ka-kor Wallaceov »Ben-Hur«. To delo je izšlo l. 1880 in je kmalu doživelo ogro-men knjigotrški uspeh. Da-nes je prevedeno že v štiri-deset jezikov. Slovenci smo ga imeli že pred voj-no v dveh izdajah in pre-cej nepopolno prevedene-ga. Zdaj ga je iznova iz-dala Jugoslov. knjigarna neokrnjenega in v boljši slovenščini. Vsak zvezek stane broširan 35 Din, ve-zan pa 45 Din.

Najstarejša in največja trta v Kaliforniji (Sev. Amerika),
Zasajena leta 1775.

Plesalka Meta Vidmarjeva

Metoda Vidmarjeva

informacije se dobe v Ljubljani, Narodni dom, vhod z Bleiweisove ceste, vsak dan popoldne.

Slovinci in knjige

Preračunal sem, da stanejo vse slovenske knjige v tisku, razen časnikov in revij, letno **12 milijonov**.

Toda te knjige leže nerazprodane po trgovinah, ker ni denarja...

...in vendar potrošimo samo za alkoholne pijače letno nad 457 milijonov.

F. S. Finžgar.

Nekaj razlag življenja brezplačno za poskušnj o bravcem tega lista

Znani zvezdoslovec prof. Roxroy se je spet odločil, da za to banovino priredi poskusno razlago vašega življenja popolnoma brezplačno v nemščini, angleščini ali francoščini.

Slava prof. Roxroy-a je tako daleč razširjena, da pač nima potrebe, da ga mi uvedemo. Njegova sposobnost, razlagati življenje drugih, vseeno, kako daleč stanujejo, meji že na čudotvorstvo.

Celo zvezdoslovci raznih narodnosti, ugledni možje, iz vsega sveta gledajo nanj kot na svojega mojstra in slede njegovim stopinjam. On vam našteje vaše zmožnosti, vam pove, kako in kje morete doseči uspehe in vam omeni povoljne in nepovoljne dobe v vašem življenju.

Njegov opis preteklih, sedanjih in bodočih dogodkov vas bo presenetil in vam pomagal.

Gospod Paul Stahmann, izkušen zvezdoslovec, Ober-Niewiadom (Deutschland), pravi:

»Razlage, ki mi jih je dal g. prof. Roxroy, so povsem resnične. To je temeljit, dobro posrečen kos dela. Ker sem sam zvezdoslovec, sem njegova planetska izračunavanja in podatke natanko preiskal in našel, da je njegovo delo v vseh potankostih dovršeno in da je tej znanosti popolnoma kos.«

Če želite porabiti to izredno ponudbo in dobiti poskusno razlago, sporočite ime tega lista, vaše ime in naslov (brez-pogojno morate to svojeručno napisati), dan, mesec, leto in kraj vašega rojstva ter priložite 20 dinarjev v bankovcu ali v poštnih znamkah (ne prilagajte pa kovanega denarja), da se pokrijejo stroški za to objavo, poštnino itd., nakar vam bomo takoj poslali vašo poskusno razlago. Naslovite svoje pismo na prof. Roxroy, Dept. 8395 D, Emmastraat 42, Den Haag (Holland).

N. B. Prof. Roxroy ne razume naših jezikov in more, žal, odgovarjati le v nemščini (ali francoščini ali angleščini, kakor kdo želi). Poština za pisma v Holandijo znaša 3 Din.

Iz domačih keramičnih ateljejev:

Mara Jeraj - Kralj

Mara Jeraj-Kralj: Mucki (model v mavcu, zamišljeno za izvedbo v beli kamenini)

Pod učiteljevanjem slikarja Fran. Kralja na umetniškem oddelku Srednje tehnične šole v Ljubljani so se pričeli polagati prvi začetki naše domače drobne umetne obrti, doslej pretežno v glini in žgani kamenini. Izmed samostojnejših del je tu omeniti ona zlasti Dane Pajničeve (od katerih je »Ilustracija« že lani nekaj objavila) in Mare Jeraj-Kraljeve. Želeti bi bilo, da bi se panoga razvila v strokovnejše smeri in pa da bi se tudi denarno podprla.

Mara Jeraj-Kralj: Paglavci (model v mavcu, zamišljeno za izvedbo v beli kamenini)

Anica Zupanec-Sodnik: Tihožitje narodne noše 2. (olje)

Foto »Ilustracija«

Razstava kluba likovnih umetnic

(Jakopičev paviljon.) — R. L.

Začetkom septembra otvorjena razstava »Kluba likovnih umetnic« v Jakopičevem paviljonu je bila menda prva prireditev take vrste pri nas in je bila po tej strani tudi zanimiva za obiskovalca. Klub je zbral za razstavo 89 števil, od tega večinoma podohe z oljem, a le nekaj malega je bilo grafike. Stilistična tendenca razstave je bila zmerna in povprečna in to kljub nekaterim delom, ki so težila za modernizmom. Posebne kvalitete razstava ni pokazala, tudi pri onih članicah kluba, ki so najjačji talenti, bi bili pričakovali ponekod v izboru boljših del (Pregelj).

Poudarek razstave je bil pri Slovenkah. Glavno dvorano sta obvladovali temperamentni Anica Zupanec-Sodnikova in Mira Pregljeva.

Desno:
Zoe
Borelli-
Alačević:
Pri
česanju
(gvaš)

Levo:
Henrika
Šantel:
Studija
deklice
(akvarel)

Desno:
Cata
Dujšin-
Gattin:
Pianisti-
nja Olga
Mihajlo-
vić (olje)

Zupanec-Sodnikova je bila zastopana s 5 podobami, izmed katerih je posebno omeniti obe Tihožitji z narodno nošo, podobo Nuške in Joška in Predico. Nekaj zdravo-močnega, bakhantskega je v njenih slikah i po gesti i po barvi. Mira Pregljeva je bila boljša na podobi »Cvetja« in »Nuške« nego v ostalih. Spričo teh dveh slikaric se ostalo v tej dvorani ni moglo uveljaviti, dasi sta viseli tu še dve zelo lepi, nežni podobi Cate Dujšin-Gattin (Devojka, Pianistinja O. Mihajlović), opozarjajoči nase po lirično-barvnem nastrojenju.

V levi dvorani sta bila najboljše en list Henrike in en list Auguste Šantlove, akvarela v starem realistično-poetičnem načinu, in gotovo boljše nego oljnata dela obeh imenovanih. E. Piščanec se s svojimi slikarskimi poskušnji še ni znašla, Lina Crnčič-Virant je pokazala pet slik in šest stilov, Mara Jeraj-Kralj je imela troje del na svilo. V desni dvorani je bila slabo zastopana s cvetličnimi tihožitji † Ivana Kobilca.

Razstavile so še: Auer-Schmidtova, Bandur Zenaida, Bojničič Vjera, Borelli-Alačević, Gorjup-Dufour, Hauser-Dorothea, Ostović Zdenka, Rechnitz Elza, Roje Nasta in Šandor Terezija.

Mladi angleški literati v Ljubljani

V dneh 18.—24. septembra 1931 so se mudili v Ljubljani trije člani londonskega Mladega Pen-kluba, da obiščejo ljubljanski Mladi Pen-klub in navežejo stike med kluboma ter predstavniki mlade literarne generacije. Oba Mlada Pen-kluba imata po vzoru (starih) Pen-klubov namen, pospeševati pomirjenje med narodi in resno literarno delo

Foto »Ilustracija«

Zgornja slika kaže od leve na desno sedeče: g. Župančič, ga. Šaričeva, mr. Henderson, mr. Warman, mr. Taylor, mrs. Copeland, stoječe: g. Ocvirk, g. Albrecht, g. Gspan, g. Stelè, g. Kelemina, g. Leben, g. Vodnik, g. Vodušek in g. Mrzel

Slika v sredini kaže člane ljubljanskega Mladega Pen-kluba s svojimi angleškimi tovariši.

Sedé od leve na desno: g. Ložar, g. Gspan (tajnik ljubljanskega M. P. E. N. kluba), mr. Henderson, mr. Warman (tajnik londonskega M. P. E. N. kluba), mr. Taylor (predsednik londonskega M. P. E. N. kluba), g. Vodnik (predsednik ljubljanskega M. P. E. N. kluba). Stojé: g. Ocvirk, g. Traven, g. Škerlj, g. Vodušek Božo, g. Stantè, g. Mrzel, g. Vodušek Vital, g. Kresal, g. Košak in g. Javornik

Na spodnji sliki sedé od leve na desno:

mr. Henderson, gdč. Židarjeva, mr. Warman, gdč. Brejčeva, mr. Taylor, ga. Juvanová, stojé: g. Ocvirk, gdč. Pretnarjeva, g. Vodušek, gdč. Sovdatova, g. Jarc, g. Kelemina, gdč. Prunkova, g. Javornik, g. Borko, gdč. Škerljeva, gdč. Menardijska, g. Orel, g. Jakac, g. Vodnik, g. Ukmar

(Slike so bile napravljene ob priliki večerje, ki jo je priredil ljublj. Mladi PEN angleškim tovarišem in številnim gostom)

PEKO

D · Z · O · Z ·
TRŽIČ

NAJVEČJA ZALOGA ČEVLJEV

PODRUŽNICE: CELJE · MARIBOR ·
MURSKA SOBOTA · BEOGRAD · KRAGUJEVAC ·

· NOVI VRBAS · OSIJEK · SARAJEVO ·
· SUBOTICA · SUŠAK · SPLIT ·